

310267 ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

Vol. 9.

చెన్న పట్టణము 1922 వ సం॥ జూలై నెల 4-వ తేది మంగళవారము

No. 80

సంపుటము ౯

దుండుభినామ సంపత్సరము, ఆషాఢమాస శుద్ధ దశమి.

సంచిక ౮౦

క్రొత్త గారాబడిన

130

జర్మనీ దేశపు

సీమకములు

ఆహా యాహాది సీమకములు యిదివరలో లేదు యిప్పుడు జర్మనీ దేశమునుండి ఆగలు కమలములుకు బదులుగా రాబడినవి. ఇవి ప్రతిపాదన పరిశీలించి మాడవలయును. ఆసలు కమలములుకున్న యీ కమలములుకున్న కనికట్టడమునకు శక్తియు కాని మదింపు కలిగియుండును. ధర నిండా సరసము యిందున కట్టుబడునటుంటి నగలు ఆడింగులు నెక్కిలీలు గొట్టగాజులు కమ్మలు, పోగులు, బేసరిలు, ముక్కుగొట్టుములు, చంపనములు బిడ్డలకు చెవులలో వేయుటొంగటములు క్రొత్తరకముల వుంగరములు యింకా ఆనేక విధములైనటు మంటి నగలు అప్పటం సవరంబంగారుతో గారంటిగా తయారుచేసి యివ్వబడును. తయారు చేసినవి. లేదీగా ఆమృతమునకు సిద్ధముగా నున్నవి. తపాలుమాలముగా వీటిగా పంపబడును. నగలుధరలు వివరములు

కమ్మలు జత ౧ కి రూ 20 X 45	చంప సరాలులు జత ౧ కి రూ 45 X 65
పోగులు జత ౧ కి రూ 20 X 35	వుంగరము ౧ కి రూ 20 X 60
స్పెషలు ముక్కుగొట్టు ౧ కి రూ 8-8 X 0	క్లావరు జత ౧ కి రూ 10 X 20
బేసరి ౧ కి రూ 12-8 X 15	ఆర్డినరి ముక్కుగొట్టు రూ 1 1/2 X 2 1/2
బులాకు ౧ కి రూ 12 X 15	కొండబిళ్ల ౧ కి రూ 50 X 100

జి. బి. రామన్న అండు కంపెనీ, 69 నారాయణ మొదలి వీధి.

ఆక్సిజనుసమయము ఉదయం 6-10 గంటలవరకు సాయంత్రము 5-8 పోస్టుబాక్సు 271 మద్రాసు.

ఆంధ్ర ఆయుర్వేదిక్ ఫర్మాసి (లిమిటెడ్)

19, హారిస్ రోడ్డు, మాంటురోడ్డు పోస్టు, మదరాసు.

ఉత్కృష్టమైన ఆయుర్వేద ఔషధములకు ప్రసిద్ధిచెందిన ఔషధశాల - రహస్యము లేదు.

డాక్టరు వి. లక్ష్మీవతి, బి. ఏ ఎమ్. బి. & సి. ఎమ్

గారి చేస్థాపించబడినది.

(3166)

3 లక్షల మూలధనముతో రహారమి రెండు లక్షలు జను అయినవి.

కావలసిన వారికి మా క్రొత్త క్యాటలాగు పంపబడును.

సవరంబంగారుకు మంచివెండికి గ్యారంటీ

మావద్ద సవరము బంగారుతో తయారుచేయబడిన నకలవిధనగలు, వెండిసామానులు అమృతమునకు సిద్ధముగా నున్నవి. ఆర్డరు యిచ్చినవారి యిష్టప్రకారము వారు కోరుకాలమునకు తయారుచేసి యివ్వబడును. నగలు స్వీకరముగా లేనిచో వాడను తీసికొని వెళ్ళి యివ్వబడును.

వర్క్యూపు 198

షరాపు శ్రీనివాసులు

టంకకాలనీధి మద్రాసు,

నాయుడు, మునిరత్నం

తెలిపాన నెం. 880

నాయుడు అండునన్న

నగలరక్తము 87 నైవాబాదు మద్రాసు.

గృహ నిర్మాణము 109

కృష్ణా, గుంటూరు, హైదరాబాదు, గోదావరి, విశాఖపట్టణము, గంజాము జిల్లాల వారికి, హెచ్చరిక.

మా స్వంత పడవలమీద రంగూనునుంచి. లేకుండా లేవ లేప్పించుటచే చతురగా ప్రకృష్టమైన, లేకుండా లేవ కమ్మలు, మాలములు, రవునతుడ్డు చిల్లరగానున్న, వర్తకులకు టోకు ధరలకున్న విక్రయించు చున్నాము. చెన్న పట్టణం కట్టకంటేమా లేట్లు తక్కువ, రయలు చార్జీలు కూడా తక్కువగ నుండును, కానీనివాడు, ఇట్లు వ్రాయవలెను.

ఆ. సుబ్బారాయుడు, కంపినివారికి

లేకుండా లేవ కమ్మలు, రంగూ.

కత్తి లేని వెండితో చేయబడిన (3)

తట్టులు, చెంబులు, అరటి ఆకులు, గిన్నెలు, రకరకముల నగలు, వేడుకబొమ్మ సామానులు, బంగారు ఉంగరములు, నగలు మావద్ద తయారుగా నున్నవి. వెండి బంగారుకు గ్యారంటీ యివ్వబడును. ఆర్డరు మేరకు సకాలమున నగలు తయారు చేసి యివ్వబడును. (1842)

ఉమ్మడి రామయ్య శెట్టి, గురుస్వామి శెట్టి అండు కంపెనీ, నగలవర్తకులు చెనాబాదు రోడ్డు మదరాసు

అమృతాంజనము

తలసెప్పలకు ప్రసిద్ధి కెక్కినది

ఇతర ఏవిధమైన సెప్పలను కూడా

మా అమృతాంజనము వాడినంత

మాత్రమున నయమగును, వెల 0-10-0 అణాలు. అమృతాంజనం డిపో, బొంబాయి లేక మద్రాసు.

ఆయిలు ఎంజినులు

రెండు కిక్లీ హెచ్. పి. హరన్జి ఆయిలు ఎంజినులు (వాడినవి) అమృతమున కున్నవి. ఎంజినులు బాగా పనిజేయుచు మంచినితీయం దున్నవి. 16 అడుగుల పాప్టింగు, రెండు ఫుల్లలు, పెద్ద నూనెతోట్టి, 2 1/2 అంగుళములు పంపు సహా విక్రయింపబడును. కావలసినవారు వెంటనే చూచుకొని ధరను నిర్ణయించుకొన వచ్చును.

ఆంధ్ర పత్రిక

7, తంబుకెట్టివీధి, మద్రాసు.

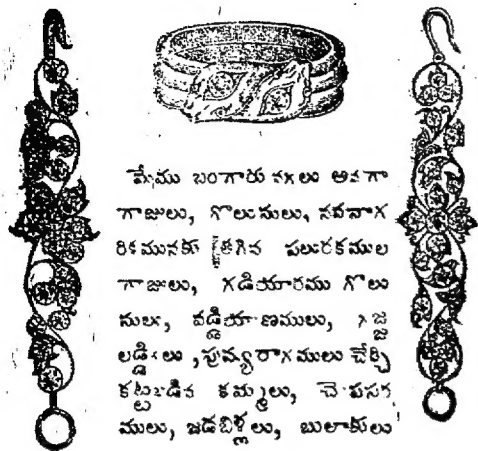
డాక్టరు శోధని

ఆయుర్వేదమున సుస్థిష్టతను వహించిన మకర ధ్వజాది దివ్యపద్య సమ్మేళనముచేతను మూలికా రాజ్యముల చేతను తయారుచేయబడినది. ఈ సిద్ధపద్యము ఆహారయోగ దుదయించెడి రోగములను, కఫమువలనగాని వైర్యము వలనగాని కలిగెడు అన్నివిధములైన రోగములను వారింపును శీర్షకోశము నందు గల యజ్జాలను స్పృశపరచును. జీర్ణించిన జ్వరము, కాసు, క్యాసలు, గుల్మరోగములు, మూలలు, చర్మి (వాంతి), అరుచి, మధువైర్యము, ఆప్తవైర్యము, రక్తవైర్యము, రొమ్ములోని రోగములు వెయ్యేల సుఖవ్యాధులు, కుష్టువు, అతిమాత్రము తప్ప తక్కిన సమస్తవ్యాధులను నివారణ చేయును. వెల సీసా 1-1 1/2 0-0-0 లు మాత్రమే. తపాలాఖర్చులు ప్రత్యేకము.

పోస్ట్ - ప్రాప్రయటరు,

ఆర్షాయుర్వేదావధనిలయము. కాకినాడ.

ఆంధ్ర ప్రతిభ చదువరులకు ఒక విజ్ఞాపనము

మొక్కపుడకలు, లోలాకులు, చేసలు, ఇవి, అవి యన
శేల చిన్న నగ మొదలు పెద్ద నగ వరకు నమ్మకముగా
మొదటిరకము బంగారుతోను, మెలైన పువ్వురాగముల
తోను తయారుచేసి ఆచ్యుతమునకు సిద్ధముగా యుంచి
యున్నాము. లక్ష్మీ జ్యాయలరీ కంపెనీ,
(189) 18/283, చైవాబాదు, మద్రాసు.

నవలలు	కథలు
శృంగారవాటిక - గోకనకల	1 0 0
వీరపూజ - గొప్పచరిత్ర	1 0 0
విజయనగరరాజుల కథలు	0 8 0
చిత్తూరురాజుల కథలు	0 4 0
డిల్లీచక్రవర్తుల కథలు	0 4 0
గోల్కొండ నవాబుల కథలు	0 2 0

0-8-0 ఆకాల పుస్తకములకు తక్కువ వసతి.

కలాభివృద్ధిని పరిషత్తు, రాయవరం. (గోదావరిజిల్లా)

టెక్స్టు బుక్కు
స్కూల్ బుక్కు
నోట్ బుక్కు
హిస్టరీ, జాగ్రఫీ
సయింసు పుస్తకములు
మాక్సిలన్ లాంగ్ మెన్సు వగైరాల
ప్రచురములు
విక్టోరియా డిప్టో,
మైలాపూరు మద్రాసు
భారీ ఆర్డరుకు మంచి డిస్కంపుంటు.

సర్వవృత్తిక విషనంజీవిని (రిజిస్టరు)

రేలుకుట్టిన తరుణమే ఈ ఔషధమును
వాడెను విషమును తీసివేయుటయేగాక బాధ
ను పూర్తిగా పోగొట్టును. వెల పాకెటు
రు. 0-8-0 పోస్టేజీ 0-6-0, 4 పాకెట్లు కొన
వారికి పోస్టేజీ ఇవ్వాలి. 1 డబ్బా ప్యాకెట్లు
5-0-0. పోస్టేజీ ఇవ్వాలి.

చిరునామ:— రాజలక్ష్మీ కంపెనీ,
నెం. 44 నంబులయ్యరు వీధి, మద్రాసు

మిలయచందనము

గనెరియా

ఇందు మిలయచందనమును
ఇచ్చును లేదు. పిచికారీతోను ఈ
ఎఱుపు, రేలుపు, పచ్చ, అను మూడు
విధముల పెంకతోను మూడు
పూటలలో మున్నును. శ్రీలక్ష్మీ కంపెనీ
వ్యాపకము కూడ ఇది రాజలక్ష్మీ
(1251) డబ్బీ 15 వెల 2-4-0

గంధర్వ ఫార్మసీ, రాయవరం. (గోదావరిజిల్లా)

సామ్రాజ్య ప్రస్తుతదర్శనము

(ప్రభుత్వ ప్రకటనము)

ఇండియా యుద్ధవరలో యూరోపునందు జరిగిన ప్రభుత్వ
సమయలో మూడుసార్లు అధికారపూర్వకముగ పాల్గొనెను.
1.1886 కలొనియలు యుద్ధము ప్రదర్శనము 2.1900 పార్లమెంటు
ప్రదర్శనము 3.1908 ఫ్రాంకో బెల్జియ ప్రదర్శనము. ఇప్పుడు
అందులో వెంచేపార్కలో 1924 ఏప్రిలునండి ఆగస్టువరకు
ఇరుగునున్న బ్రిటిష్ సామ్రాజ్య ప్రదర్శనమునందు ఇండియా
ప్రభుత్వమువారు పాల్గొనటకు తీర్మానించుకొనిరి. మద్రాసు
కావధానినొకటి అందు పాల్గొనుట యుచితము. ప్రదర్శనము
కుదు కళలు, పరిశ్రమలే గాక, ఖనిజములు, వ్యవసాయము,
ఆదర్శము మున్నగువానియందలి ముఖ్యకస్తువులను ప్రదర్శింప
వచ్చును. ప్రభుత్వమువారు కావనసభ అంగీకారమునడచి ప్రదర్శన
ములో పాల్గొనుటకు తీర్మానించుకొనిరి. అభివృద్ధి కాఘాత
మర్మి ప్రభుత్వపక్షమునరానున్న కావనసభలో నొక తీర్మాన
మును చేయవలెను.

అందులో ప్రదర్శనమునకు ముందు మద్రాసులో రాష్ట్రీ
య ప్రదర్శనము 1922 డిసెంబరు మాడవవరములో జరుగు
జడను. ఇందుకు స్వేచ్ఛలు ద్యూటీమీద నొక యువోగ్గి నియ
మింపబడును. అధికార అధికారులుగల కమిషన్ మిటి నయో
గింపబడును.

ఇందులకు ప్రజలసానుభూతి ఒకయుటకై జూలై
12 వ తేదీని బహిరంగపథ కమిషన్ ఇన్స్పెక్షన్లోనో
మరియొక్కచోటనో జరుపబడును. అప్పుడు కమిషన్ గురించి
సభ్యులు నియోగింపబడి ప్రదర్శనమునకు సంబంధించిన విషయ
ములు చర్చింపబడును.

ఈ ప్రదర్శనములో వస్తువులను తయారు చేయువా రంద
రును పాల్గొనడ రని గవర్నరు ప్రభుత్వ విశ్వసించుచున్నాడు.

ఏషియాటిక్ ఇన్స్టిట్యూటు కార్పొరేషను లాటరీ నెరము

కలకత్తా, జూన్ 30:— వెంకటేశ్వర శాస్త్రిగారు
తెలుగు గారిమీద లేచిన లాటరీ నెరము మరల విచారణ ప్రా
రంభమయ్యెను. మద్రాసు వాది ఇట్లు తెలియజేసెను:— తెలుగు
గారు ప్రతేకపెట్టి విధానము లాటరీ కాలబడు. తెలివిగల పె
ట్టుబడిదారుడున్న ఆరేని మిదుమిక్కిలి సామ్యము నున్నది
నుటకు మంచియనకాకము నిచ్చునది. పెట్టుబడిధనము త్వరలో
రాగలదను ప్రార్థనము గల్గును. తెలుగు గారు
జేసిన వనని కంపెనీ మా నేజింగు డైరెక్టరుగ
జేసిన కే కాని ప్రత్యేక కృత్తి పేరజేయలేదు. అందుచే ఆయన
జేసినది నేరమైనను కంపెనీవారు రందరను బాధ్యులు కావల
యును. సంగతి తెలియక కంపెనీవారు చేయుచు బాగున్నదని
నమ్మి లెక తుగారు జేసినను ఆయనకు భయములేదనిరి. దీనికై
అడ్వకేటు జనరలుగారి యభిప్రాయమును ఆధారము గొనిరి
ఈ విధానములో దోషము లేదని నేను నలహా నొనగితిని.
తెలుగు గారును కంపెనీవారును ఆ యభిప్రాయమును నమ్మిరి.
అట్లు నమ్మక పీలులేదు.

సిగ్నలికరపు: పూర్తిగారిట్లు చెప్పిరి:— తెలుగు గారు
ప్రకటించిన విధానమును సామ్యము బహుమానముగ పంచిపెట్టె
దనని స్పష్టముగ మన్నుచి. మద్రాసుగూడ దీని నొప్పుకొనెను.
ఒకతరువాత్యములు లభించునని భ్రమను జూపుటచే తాము
చందాలను బంపితిమని ఒక పాక్షి తెలియ జేసెను.
తెలుగు గారు కార్పొరేషనువారికిగాను ప్రకటనను ఇతరుల
మూలకముగ జేసియుండురు. అడ్వకేటు జనరలుగారి యభిప్రాయమును
తెలియజేయుటలో కొద్దివారి మనసును తమత్రోవకు
త్రొక్కికొను ఉద్దేశము తప్ప చేరొందుగాదు. ఈసంగతులను బట్టి
అడ్వకేటు జనరలుగారి యభిప్రాయము నిచ్చినో తెలియజేయులేదు.
కొద్దివారికి దానితో జోక్యములేదు.

ప్రభుత్వమువారే ఈ సిగ్నలికరము జేసిరి. అట్టిది వా
రంతయు దూరమాలావించి తృప్తిగరమగు కారణ మున్నగాని
సిగ్నలికరము జేయరు. అడ్వకేటు జనరలుగా తీర్పున్న యభిప్రాయము
తప్ప ఒక కంపెనీ తాచేచారు జేసిన నేరమునకు కంపె
నీవారు ద్రుతరవాదులని మనము చర్చించ నవసరములేదు. కంపెనీ
మ్యానేజింగు డైరెక్టరుగ నుండి నేరమొనర్చిన తెలుగుగారు
శిక్షకులు కావలయునా లేదా యని యోచింపవలసి యున్నది.
దీక్షను జూలై 3 తేదీని లెక్కన నని మేజిస్ట్రేటు
తెలియజేసెను.

కమ్మమహాజనసంఘము

(విద్యార్థి వేలనములు.)

కమ్మమహాజనసంఘమువారు (ప్రతిసంవత్సరం) వివిధ
పాఠశాలలలో చదువు అర్హులయిన బీద కమ్మ విద్యార్థులకు
వేతనము లిచ్చుచున్నారు. ఈ సంవత్సరంకూడా యిచ్చెదరు
గాన, పాఠ దరఖాస్తుదారులుగాని, క్రొత్త దరఖాస్తుదారులు
గాని తాము యేకరగతి చదువుచున్నది, సదరు తరగతి యెన్ని
సంవత్సరములనుండి చదువుచున్నది చదువుచున్నాము
అక్షరము, స్వగ్రామ అక్షరము తమకుగల యధారశిక్షి మొదలగు
యోగ్యతాపత్రాకా వివరములతో (81-7-1922) లోపల యీ
క్రింది చిరునామాకు దరఖాస్తులు పంపుకొనవలెను. వై వివరము
లన్నియు సరిగా కనుపర్చిన దరఖాస్తులు అంగీకరింపబడ నేరవు.

ఇట్లు,
సూరపనేని వెంకయ్య చౌదరి,

పెత్తెట్రీ, కమ్మమహాజన కాన్వెనియన్స్ సంఘము,
(192) బెజవాడ, (కృష్ణా జిల్లా)

ముఖ్య గవనింపు (2942)

యోగ్యతాపత్రములు

(2) కాకిపట్టణమునందు, దుర్గా మెడికల్ సాపువారి
కులెమాన్ ఉప్పు ఉపయోగించుచుంటిని. మంచి ఆకలిని కలి
గించెను. సకాలమునకు ప్రవర్తియాయెను.

నేపాల్ } రాజానరేంద్ర
14-5-22 } సర్ జింగ్ అఫ్ నేపాల్

గొప్ప తగ్గుధర? జాతకరత్నము అర్థభరీదు?

PART 1

జన్మనక్షత్రము పుట్టినతేదీ వేళ మున్నగునవి తేలియే సంగ
త్యర ఫలితములను క్యాల్క్యులేషన్ రీడింగుతో సహా యెన్ని సంగ
త్యరములకైన జ్యోతిష్ముని సహాయము అక్కరలేకయే
తమంతా తాము వ్రాసికొనగలరు భవము, సంతానము అయిన
కార్యోగ్యము మున్నగు ద్వాదశభావములతో మీ మీ జాతక
ములను మీరే వ్రాసికొనగలరు. ఇది యింటిజ్యోతిష్ముడు.
దీనివెల 2-0-0, నెలాఖరులోగా కొనువారికి 1-0-0 మాత్రమే
(164) గ్రేట్ యిండియన్ జ్యోతిషాలయము,
ఖికోట, విశాఖపట్నంజిల్లా.

మదనకామేశ్వర లేవ్యము

దుర్బలులపాలిటి సంతోష:— మేనాము, నిక్కాక, శుక్ల
నవ్వు, నిస్సత్తుగ, అతిమూత్రము, మొదలగు వాటిని హరించి
మంచి బలమును, యవ్వనమును, కాంతిని, వీర్యవృద్ధిని, సంతాన
ప్రాప్తిని, కలిగించు వేగప్రసాదము. 2 డబ్బీలు చాలును. 20 తు
డబ్బీ రు 1-4-0. వి. పి. చార్జి 0-8-0 (8851)

రోజుపుష్ప లేవ్యము:— ఇది వలబద్ధమును పోగొట్టి
కాల విరేచనమును చక్కగా కలిగించుటలో అచ్యుతప్రాయము.
15 తు! డబ్బీ రు 0-10-0, వి. పి. చార్జి 0-7-0 [1]
పి. పి. పి. అందుకో, ఆయుర్వేదసమాజం, వెలిజేపి, నెల్లూరుజిల్లా

ఆయుర్వేద పంచరత్నములు

1. చిరట అసవ: స్వస్వగముల తప్పుక బరిహారు దివ్యా
వధము. సీసారు 2. రు 1-4-0.
2. మధుమూత్ర భంజని: మధుమేహము, బహుమూత్రము,
శుక్లవర్ణము, కుసుమరోగముల నిర్మూలము చేయు
సంతోషిని ముఖ తులం రు 15.
3. సిద్ధ మకరధ్వజ: అకాల జరాప వృక్ష్యులను
తొలగించు అచ్యుతకల్పము 15 పా! రు 4.
4. శంకర తైల: కుసు చర్మవ్యాధుల నిర్మూలము చేయు
అశలాత్తము రు 1.
5. మంత్ర కవచము: మహా ఋషిబ్రాహ్మణ శిష్యులకై
మంత్రావధరసాయనిక ప్రక్రియ. కావేణి 8 అణాలు.

ఈ కెటలాగు ఉచితము. చూచితిరవలెను.
ఆయుర్వేదరత్న బి. కేశవనారాయణ,
(182) మేనేజింగ్ ప్రొఫెసరు.
మెన్మర్సు, బి. యస్. రావు బ్రదర్సు వారి
ఆయుర్వేదావధాలయము, బరతిపురం.

హంధుని వర్ణనము

సెయింటు సెయింటు

మనము భారతీయులము రాజకీయ విషయములలో...

భారత విద్యుత్తులు విదేశీయవిద్యుత్తులకన్న ముందుకు...

భారతపరిపాలనము దోషపరిశీలనకు నున్నదని, లేకున్న...

మన రాజులు వారి విద్యుత్తులములో నిర్బంధముచే బొందు...

ఇట్టి భారత సంస్థానాధీశులు తమ సంస్థానములను...

కొంతకాలము క్రింద ఒక భారత సంస్థానాధీశుడు, భారత...

రాజులు వెంచుచున్న పద్ధతి ప్రకారము, వారు పెద్దవారై...

ఇట్టి కష్టపూర్వకమున, పాలనము వలయునని...

జబర్దస్తీతో, తన ప్రభుత్వమును రూపొందించి అంగీకారమునిచ్చుట...

iii

హంధుని వర్ణనము పాఠములలో సెట్టిలోపమున్నను, వానికి...

హంధుని వర్ణనములో నలుగురు గాక ప్రతి పక్షమునను భారతీయులకే...

హంధుని వర్ణనములో దివానుస్థానము భారతీయుల కొలదియందీ...

భారతీయులు, యూరోపియనులు, అమెరికనులు, హంధుని వర్ణనములో...

రాజులు, విదేశీయుల కుద్యోగముల నెక్కువగా నిచ్చిన కొలదియందు...

బ్రిటిషు సేవకుండి తీసికొనిన భారతీయుల విషయము లలో...

బ్రిటిషు విద్యముల కొరత అత్యధికము వలన భారత సంస్థానాధీశులు...

ఆనలు విషయములకు వచ్చెదను. హంధుని వర్ణనము నందు ఏవో...

కావున ఆర్థికముగను రాజకీయముగను గూడ లాభము గలదు...

iv

పాశ్చాత్యుల తమతమవలతుల ద్రుమినిన భారతీయుడు, ఏక పాలకుని...

బ్రిటిషు యండియాలోను, హంధుని వర్ణనములోను, ప్రజలు సేవము...

గా నిచ్చించుదు. బ్రిటిషు యండియాలోనే రాజకీయము, విచారణ...

v

సేవ, బ్రిటిషు భారతదేశములో జన్మించి, భారత సంస్థానములో...

ఒక పురుషుని తరమునకు ముందు బ్రిటిషు భారతములో బ్రిటిషు...

మొదలు బ్రిటిషు భారత పరిపాలకులు ఈ దేశమును చిన్నచూపు...

బ్రిటిషు విద్యాధికారులు బ్రిటిషు భారత దేశములో విద్యాభ్యాసము...

హంధుని సంస్థానాధీశులు సంఘ సంస్కరణములో మంచి మార్పులు...

గోపాత్యవిషయము మాలోచింపుడు. బ్రిటిషు భారత పరిపాలకులకు...

భారత ధీశులు నలుమది ప్రాంతములో సుఖాచారములందు వివాహ...

vi

పాలనామార్గములందు మూల మైన హంధుని వర్ణనము బ్రిటిషు భారత...

ఈ సంస్కరణము గావలెనని భారత దేశీయ మహాజన సభ చాల...

కలకత్తాకు మేజిస్ట్రేటు అధికారిను తీసివేసెనుడని వారు కాంతి...

కొన్ని కష్టముల క్రింద ఒకాదా మహారాజు, న్యాయ న్యాయాధిపతి...

కావున కచ్చితముగా, హంధుని వర్ణనములో ప్రభుత్వ ధూమిని...

పండిత నెహ్రూగారి ఉపన్యాసము

భూ ర్షా మం డ ల న భ

ఆత్మ పరమార్థ సంతృప్తి కరము లగు

ప్రకృతి తత్వము లొసంగుట

ధర్మ, జూలై 1:— తమ కొనగిన వృద్ధాప్యవృద్ధి కంటె స్యామి నమ భూర్షా మం డ ల న భ కృష్ణము దెలిపి, ప్రకృతి రాజ్యము లో నీకులను గురించి మాడు విషయములను ముఖ్యముగ గవనింపఁ దలచి పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు చెప్పిరి. ఇంతవర కెట్టిభూతకార్య మొనర్చు లిగితిమి, ప్రకృతి క్షణమున మనమెచ్చుట నున్నామ, భావికాలమున నెట్టి చర్యల నవలంబించవలెను? 1920 వ సంవత్సరమునకు పూర్వ మేమి జరిగినో వివరింపవలయును. పంజాబు, కలఘాతు సమస్యల ఆద్యంతములను గురించి చెప్పఁ కైరలేము. ఈ సమస్యలను లోనిం గుఱక ప్రభుత్వమువారు, ఆంగ్ల పార్లమెంటువారు భారతాభిప్రాయమును నిర్లక్ష్యభావముతో తిరస్కరించుట మనదేశము లందరి హృదయములలో నసంతృప్తినిజములను నాటెను. తర్వాత తమగ ప్రభుత్వమువారియందేలాటి విశ్వాసములేకుండ నుండి పోయినది. ఆ విధమున ప్రారంభదశయందు చిన్న మొలకగ పెరిగి, రాను రాను బలఁడి దానివేపు నట్టిగ భూమిలోపల నాటుకొన్నది. ఇప్పుడది సహాయనిరాకరణమున మహా వృక్ష మైనది. దీనికొమ్మలు దేశమందలి పలుదిశలు వ్యాపించినవి.

భారతహృదయము మారిపోవుట

న్యాయపరిపాలనయం దాంగ్లేయులకు మించినవారు లేనియె, ఆంగ్లేయులకి ఉన్నట్టి సద్గుణసంపత్తి బహు కన్యకా లేదనియు గాంధీ మహాత్మునికి, ఉపన్యాసకునకు ఉన్నట్టి దృఢ విశ్వాసము ప్రభుత్వమునందలితలకు లేదని సభాసభలు ఎఱుంగవలెను. ప్రభుత్వము కష్టదశయందున్నప్పుడు గాంధీమహాత్ముడెట్టిసహాయ మొనర్చునో జగద్విఖ్యాతము. బోయరు యుద్ధములో నాంగ్ల సేనయందు గాంధీమహాత్ముడు తన స్వంతప్రాణము నే భార పో యుట కు సంసిద్ధుడై యుండెను. విద్యాధికులగు భారతీయులంతరి విశేషము నాడేమించినను, విరోధమున మహాసంగ్రామమునందు మిత్రమందలి విజయమునకు గాంధీమహాత్ముడ నేకవంద భారతీయులను నైశ్వర్యవందు చేర్చెను. 12 వత్సరములలో పలురాజ్యీయ

vii

భారతాధికుల న్యాయస్థానములు, సాంఘికపాలన సంస్కరణము మాట యలుండ, నవి పూర్వచారిత్రమును దెల్పును. అదట సంకన, విభాజనభావిన్యాసమునకు గౌరవము నిచ్చు నాచారము గలదు.

పూర్వమధ్యతిరాజులు అంతరించి రాజభూమర కాలేజిలలో చదివినవారలు ప్రభుత్వమునకు వచ్చునట్టికి భారత విభాజనముగల భారతీయులు ఆ విద్యాలయములందు లేకున్నచో పూర్వచారము లంతరించు నని నాకు భయమగుచున్నది. కవులకు, చిత్తరువులకు, గాయకకాస్త్రజ్ఞులకు, చిత్రకారులకు ప్రాయశఃపాతములు, చిత్రకారులకు నిమిత్త వార్షిక జహు మానము లిచ్చుట తీసివేయబడినది, లేదా నిర్బంధపడినది. ఇంబులు తమ విజ్ఞానమును పోగొట్టుకొనుచున్నారు. భారతకళల నభివృద్ధిచేసి, యింబు కనువులు రాయవలయుటకు ప్రోత్సాహము చేయుక ప్రాంసు పిచ్చసాములు చేయవారలకును, టాటి న్నాము కొద్ది కొద్దిగా చక్కని కర్మిలు వీరగులు చేయు వారలకును జహుపట్టుబట్టుట చేయువారలకును అర్హుల పంపుచున్నాము.

భవిష్యత్తేమైనను, యెప్పుటికైనను, మనము మానసికముగ బానిసత్వమును వదిలివేసికొని, మన భాగ్యవశమన రాజులు నెలిచి మన విభాజనము నాశనమందకుండ నిలువజేయుచున్నాము.

viii

భవిష్యత్తభివృద్ధిహృదయనందు, హైందవ భారతము పూర్వచారముల నిలుపుబయలుదెరుక జహుపకారమును చేయు నని తలపడవచ్చును. తత్పరిపాలకులు తమ విధులను బాగుగ నిర్వహించి కేగి, మన విభాజనమునకు తగిలుట స్వరతి పాలనాసంస్థలు పరిణామము బొందుటల వారు చేయవచ్చును. అట్టి సస్థలు పరిణామ ము దుటకు బ్రిటిషు యిండియాలోని భారతీయులు స్వతంత్రులు గాదు.

బ్రిటిషు భారతదేశము స్వరాజ్యమును సంపాదించినన, ఆ రాజ్యము విచ్ఛేదము కుదిర ననుచున్నదియందును. అయితే హైందవభారతములో నేభాగ మొకటి ఒక పద్ధతి ప్రకారము దేశీయపాలనమును స్థాపించి ప్రభుత్వపరమలకు తగిలుట పాలనావిధానమును నెలకొల్పవలయును. (హిందూసాక్షి రెవ్యూ)

సభలందు స్యామి నమ దొనరిన ఉపన్యాసములను జరిపిన పక్షమున అరిని పూర్వభిప్రాయములు విశదపడగలవు. ఆంగ్లేయుల జన్మభూమి యగు చిన్న ద్వీపమునందలి దేశపర్యామలు ఆంగ్లేయులతో కలసిమెలసి జీవించుచుండినందున అనేక సందర్భములందును, పట్టిక సర్వ సేనుకమినవారికి సామ్యమిచ్చునపుడు ను అతడాంగ్లేయులముక్కు గుణగణములను అతివిశేషముగ ప్రశంసించెను. ఇట్లు చేసిన అరినిమిల్లు లనేకు లతితీతముగ నాడే పించిరి. ఇప్పుడొక రాష్ట్రము ప్రభుత్వపు పరిశ్రమలలో సభ్యుడుగను, అప్పుడొక వారాపతికా సంపాదకుడుగ నున్న మహా నీయుడుకూడ అతి గాఢముగ నాడేపించెను. ఆంగ్ల హైందవ నిరంకుశప్రభుత్వమునందలికి ఎన్నడు విశేషవిశ్వాసము లేక యుండెను. పంజాబు దురంతములను గురించి గాంధీ మహాత్ముడు మున్నగు దేశభక్తులతో చేరి విచారణ సలిపిన పిమ్మట అరిని కీస్వల్పవిశ్వాసము పూర్తిగ లగిపోయెను. ఆ అసలు దేశములో నివసించుచున్న ఆంగ్లేయులందును, ఆంగ్లపార్లమెంటు సభ్యులందును, అరిని దృఢవిశ్వాసమేమి కలిగింపకుండెను. తన హృదయంతరమున ప్రతిపాపించిన ఆంగ్లేయులు మన విగ్రహము నతడనుదినము భక్తితో నారాధించుచుండెను. పార్లమెంటు సభలలో డయరు సేనానిగురించి జరిగిన చర్చలాగినవామను తుత్తు నిజము గావించెను. ఆంగ్లేయులు భావము, కర్మణసంపత్తి వారి దేశము బయటదాటి పరభాతులకు వ్యాపించినదియు, స్వంత దేశములో ఆంగ్లేయుల కొకవిధమైన న్యాయపరిపాలన, వారిచే పాలించబడుచున్న విదేశములందలి పరభాతుల కింకాక విధమైన న్యాయపరిపాలనయను య భారము కాలక్షమమున అరినికి దగ్గర చిరుయెప్పును. తమచే నియమింపబడిన సైనికాధికారి యొకడు క్రూరాత్ముడై మందలకొంది. మానవులను సంహరించినను దుర్భిప్రాయపడి ఆతడట్లు చేయవచ్చునని తీమించి పశ్చాత్తాపపదని ప్రభుత్వమును చంపబడిన వాటిసోదరదేశీయు లిప్పటికలెగాక చేరువిధముగ గౌరవింపవలెనని? పంజాబు దుమ్మకృష్ణమునకు ఉచితరీతిని పశ్చాత్తాపపడి తగిన పరిహారముల నొసంగి భావికాలమునందలి భూరకృష్ణములు జరుగుటకు వీలుగాకుండ చేయువరకు ప్రభుత్వముతో తమ కేలాటి సంబంధభాంధ్యము లుండవలసిన సహాయ నిరాకరణవాదులు చెప్పుచుండుట సహజము. ఫలితమేమైనను, భారతీయులందరి హృదయ నవలంబించి, ఉద్యావచనమును నాశనము చేయుట.

ప్రకృత రాజ్యము స్థితికి సంబంధించిన మొదటివిషయమును గురించి ఉపన్యాసకు డిట్లు చెప్పెను. భారత దేశము సరి చాద్దు గోడలేని ఉద్యావచనమును బోలియున్నదిగాన జంతువులు, మృగములన్ని లోపల ప్రవేశించి తమ కిష్టము నవిచ్ఛిన్నము తిని స్వంతదారునికి ఆహారములేకుండ ఆకలి గనియుండునట్లు చేయుటకు వీలుగనుచున్నది. ఈ వన మిట్లు నాశనమగుచుండ, స్వంత దారుని నెలపును బడసి గాంధీగారు తోటను స్వాధీనపఱచుకొని, సారమునకు తోటట్టి పృథుములనాటి బాగుపఱచెను. ఆ తోటలో దున్నతగిన భూమి, దున్నతగిన భూమికూడ యుండెను. రెంటికి అకసరమైన మరమృతముచేసి, పరులుఎక్కి లోపల జొరబడుటకు వీలు లేని కంచనకడు చుట్టు నిర్మించెను. కంచమట్లు నచ్చుటకు నూతన స్తంభములు దృఢముగ నిర్మించబడెను. దౌర్జన్య రాహిత్యమే ఈ స్తంభములను నిర్మించుటకు తోడ్పడెను. హిందూ మహాత్మునియ సమ్యక్సము, స్యదేశి యను రెండు లోహములు అయోహగ్గ నిర్మాణమున కుపయోగపడెను. ఇట్లు తోటనంత బాగుపఱచి, ఎట్లు కాపాడుకొనుచుండనో స్వంతదారునికి బోధించెను. తరువాత కొంతకాల మీ స్వంతదారుని బాగురూకత నరకు పరిచింపుచుండెను. తెలివిలే.లుగల కార్మికులు లేక స్వంత దారు డబ్బాగ్ల త్రాగుండుటలన అభివృద్ధి చాల అసంతృప్తికరముగ నుండెను. ఇట్టి ఆకందర్భములలో గూడ సారవంతమగు భూములలో నాటబడిన పృథుము లతిశ్రమముగ పెరిగి పోయెను. స్వంతదారుడు కంచన సరిగ బాగుచేయక నెత్త్యము చేయుటకలన పరులు తిరిగి యధాప్రకారముగ లోపలికి జొరబడసాగిరి.

ఇచ్చట బీరుదాశింతులును ప్రభుత్వ సేనకులును దున్నుటకు వీలుపడని భూములలో నెలకొల్పబడియున్నారు. వీరిలో కొంతి అభివృద్ధి యుండుట అతిపరగ్గము. ఎత్తుభూములు, పెట్టభూములలో నన్నము విశేషముగ తరిగినను క్రిందికి ప్రవహించి పోవుచుండును గాన అచ్చటి పృథుములు పెరుగజాలవు లాచుర్భూములకంటెవారు. సారవంతమగు భూములలో కలుపు విశేషముగ పెరిగిపోవును. విద్యార్థులు దీనితో నెలకొల్పబడిన వారు. ముగళ భూములలో కొనస సభాసభ్యులను పోల్చవచ్చును.

చేసిన కష్టమునుబట్టి భూములయొక్క సార మభివృద్ధి చెందుచుండును. సహాయ నిరాకరణము అపజయము గాంచిన భను వారివాదము కారణ సహితమైనదికాదు. సహాయ నిరాకరణోద్యమ జనమునకు ముందు ప్రభుత్వమువారి విచక్షణుల కుండినట్టి అసక్తిగౌరవము వ్యామోహము లిప్పుడులేవు. విరుదాంశులి ప్పుడు ప్రజలచే ననవ్యాయుగ జూడబడుచున్నార. గాని పూర్వమువలె గౌరవింపబడుట లేనేలేదు. వారు ప్రభుత్వదానులని నలుపురకు వెల్లిడి యగుచుండును.

పాఠశాలలు, కళాశాలలలో విద్యను మానుకొన్న భారత యువకుల నేకుల భవిష్యతు జీవితచారిత్ర నా కాసనముచేయబడెననికొందరు ఆడేమించుచున్నారు. అట్లేమి జరుగలేదు. అట్టివిద్యార్థులలో మూడురకములవారు గలరు. దేశోద్ధాణకు పాటుపడుటకు త్రకరణకుద్దిగ తమవిద్యను మానుకొన్నవారు. వీరే ఉద్యమమునకు మూలాధారము. మాతృదేశ సేనకంటె మించిన కత్కార్యము చేయించుండ నేరదు. భావోద్వేగముగలన విద్యను వదిలి వెట్టినవారు రెండవరకము. ఉద్రేకము తీజించగానే ఇట్టివారందరు తిరిగి తమ పాఠశాలలోను కళాశాలలోను చేరిపోయిరి. వీరికి ఏలాటి నష్టము సంభవించలేదు. విద్యాభిమానము లేక ఇతరుల ప్రోత్సావములన కష్టముతో పాఠశాలలకు, కళాశాలలకు వెళ్లుచుండి. వారికి ఈ ఉద్యమము అవ్యవధాయక మయ్యెను. వీరు ఎచ్చట ఉండినను ఫలం పాలులేదు. కొంతమంది తల్లిదండ్రులు 16 ఏండ్లక్రింది బాలర విద్యను మానిపించి వేసిరి. ఇట్టి వారికి విద్యావరకులను గల్పించుటకు కాలగ్రెను ఎప్పుడును వాగ్దాసము చేయలేదు. వారి పోషణ కర్తలే వీరి విద్యకు తగు వైన సేర్పాట్లను చేయవలెను.

న్యాయవాదులు.

అనివార్యము లగు కారణాంతరముల వలన తమ వృత్తిని మానుకొనుటకు వీలుపడదని కొంతమంది న్యాయవాదులు దురభిప్రాయపడుచుండురు. ఇప్పుడు కొద్దిమంది వెళ్లుచున్న న్యాయవాదులలో 100 కి 95 మంది వేరే మార్గములేక అట్లు చేయుచున్నారు. మిగిలిన 5 గురు భవాళిచే పీడింపబడుచున్నారు. సహాయ నిరాకరణ మిచ్చట విజయముగాంచ లేదనుట న్యాయరహితము. అనుభవస్మంత విజయము ఉండక పోవచ్చును.

ఏర్పాట్ల లోపము

హిందూ మహాత్మునియ సమ్యక్సము, స్యదేశి - వీరిని చేర్చి సహాయనిరాకరణపు స్తంభములను గట్టిగ నిర్మించని చోట్ల కొన్ని కష్టములు సంప్రాప్తించెను. సహాయనిరాకరణోద్యమ విజయమునకు కొన్ని తాత్కాలిక అటంకములు కలిగెను. క్రమశిక్షణము, ఏర్పాట్లలో కొన్ని లోపము లుండుటచేత ఈ దురకస్థ స్తంభమిండుటకు వీలుకలిగెను. కాంగ్రెసు వారు నిర్దేశించిన నిర్మాణ కార్యక్రమమును మీరు హృదయ పూర్వకముగ కొనసాగించవలెను. దేశీయులందరు ఖద్దరు కస్త్రుధరణమును చేయవలెను. తాత్కాలిక మనోదేశము నిజమై ఉత్సాహము గావాలి. ప్రకల్పములు పలుకుట యధార్థమైన ఉపయోగకరముల పని గావాలి.

రాటము

ప్రతిగ్రహము నందును రాటమును, వగ్గమును వెట్టి వలెనని కాంగ్రెసు కోరెను. వారు తమ సామాన్యపు పనులను చాలించు కొని, ఈ పనులను ప్రారంభించవలెనని ఎవ్వరు తలంకలేదు. వేరేపని లేనప్పుడీ పనులు చేయుచుండ వలెనని కాంగ్రెసువారు బోధించుచుండిరి. 100 కి 40 ముగి డినమున కొక గంటసేపు రాటముమీద నూలును నడికనను, దినమునకు దేశమందలట 16 లక్షల సేర్ల నూలు తయారగును. వైస 20 నిముసముల సేపు వగ్గముమీద బట్టుచు నేసిన పక్షమున 28 లక్షల ఖద్దరుబట్ట నేరుబడును. ఇట్లు అనుదినము చేసిన పక్షమున భారత దేశమునకే కాదు. ప్రపంచమంతటిని కప్పుటకు చాలినంత ఖద్దరు బట్ట తయారగును. ఈ రహస్యము తెలియని మూఢులు నూలు పోటి ఎక్కువగ నుండునని హామయించును.

శాసనోల్లంఘన విచారణసంఘము.

సహాయ నిరాకరణపు సంపూర్ణ కార్యక్రమమున కొనసాగించుటకు ఎట్టిచర్యల నవలంబించవలెనో దేశీయపరిస్థితులనుబట్టి నిర్ణయించుటకు ఒకవిచారణసంఘము దేశమందలటపర్యటనము సలుపును. ఈకమిటీనిపర్యటనము చేయనియ్యారాదని “పయనీరు” పత్రికాప్రధానవాగ్దాసమునందు ప్రభుత్వము వారికి హితోపదేశము చేయబడెను.

బహిరంగముగజరుగుచున్న దౌర్జన్యరాహిత్యమును ఉద్యమమును ప్రభుత్వమువారు సంహరించునెడల, ప్రజలలో కొందరసంతృప్తికెంది రహస్యముగ దౌర్జన్యముతో ప్రవర్తించుటకు

తప్పక ఉత్పాదించును. దీనికి ప్రభుత్వమువారు బాధ్యులగుదురు ఇట్టి పరిస్థితులు పరిణమించిన సహాయకారకకారణములు లేవని అహింసాపథమును విడువకుండ అహింసాపథమును ప్రచారమును కొనసాగించుచుండుటకు కృషిని క్రియలు చేయుదురు. తత్ఫలితముగా జేయులందరు ఈ రెండు ఉద్దేశములలో జేరిపోవుదురు. ఒకటి తరుణమున ప్రభుత్వమువారు రెండు ఉద్దేశములను పెనుగొనవలసివచ్చును. ఇటీవల భారతరాజ్యాంగ కార్యదర్శిగ నుండిన మాంటాగుగారు భారతీయులకు ప్రభుత్వ తరుణమున ఎక్కువ బాధ్యత నివ్వవలసి కాదును సభలో చెప్పుచు అంగీకరము తున్నట్టి మనోనిశ్చయము ప్రపంచములో నింకేవారికి లేదని ప్రకల్పములు పలికెను. పోగాలము దామించిన వారు గతావస్థకు లెయుండుట సహజము మాంటాగుగారిచేత కాలములోనే పదభ్రష్టులై.

అట్టి మనోనిశ్చయము మూకులేదా?

మనోనిశ్చయ మాంటాగుకి మాత్రమే లభించిన భాగ్యము కాదనియు, ఇతరులూ ధిక్కరముతో విజృంభించి కాలక్షోభ సణగవ్రోకులైన భారతీయులకు బాధానభవము నందు దీనికి మించిన మనోనిశ్చయము గలదనియు, ఈ రెండవది మొదటి దానిని నిలిపివేయ కష్టమగుననియు నేనతి వివరముతో చెప్పుచున్నాను. అహింసాపథమున వృద్ధిచేయు బాధానభవముతో నట్టి విజయమును బడయుటకే నిష్పదేదరు ఆత్మకృత్తిచేసికొని తమపక్షమును బలముగొనుచున్నారు.

అహింసాపథము కాంగ్రెసు సభలో గాంధీ మహాత్ముని దొంగిన ఉపన్యాసములో కొంత భాగమును వివిధ వివిధ పించెదను:—

“ఈ తీర్మానము భారతజాతియొక్క నిరపరాధతను గుర్తెత్తవలె సాహసాదిగుణమును, భారతీయుల కృషి జన్మకా క్షులను విశద పఱచుచు, ప్రపంచము ఎదుట భారతీయుల తలలెత్తడానిక సదుపాయముని జూపుచున్నది. ఈ తీర్మానము మనప్రభుత్వము వారితో నిట్లు చెప్పుచున్నది. మీవెప్పుచు వచ్చినట్లు చేయుచుండుము. మీరు కోరినట్లు మమ్ము నిర్బంధింప వచ్చును. ఈ కార్యముల కన్నిటికి మీరు ఎంత అయిష్టముతో నైనను చాలవంతముతో పశ్చాత్తాప బడవలసిన తరుణ మాసన్నమగును గాన మీ తీర్మానములకై నా దిగమునపు భారతదేశమందు నివసించుచున్న 80 కోట్లు మందిని మీరు కార్యతముగ క్రతువులగ జేసికొనట త్వరకరమైనది దీర్ఘముగ అనేకమారు లాలోచించుట భార్యముగ నుండును.

ఈ తీర్మానము దురహంకారముతో నెదరిని పెదరించుట లేదు గాని దురహంకార మను నీం హ స న ము నాక్రమించుచున్న అధికారమును పెదరించుచున్నది. ఈ అధికారము ఆత్మగంతుడార్థము వాక్యాంతర్వేదమును, సంభూత్యంతర్వేదమును రూపుమాపుటకు యత్నించుచున్నందున మన మీనమరమును ప్రారంభించితిమి. జైషత్యమగు జైషత్యమును కార్యకూలత్వము, దృఢనిశ్చయములు గల భారతదేశము నమక్షమున ఉదయహంకారముతోగూడిన అధికారము పశ్చాత్తాపము బడవయెడల తప్పక నశించిపోవలదని నేని సభాపేషికమిదిమంది నిశ్చితముగ పలుకుచున్నాను.”

చార్లెస్ రాహిత్వము

ఎట్టి ప్రజోద్దయములు ప్రాప్తయి, ఆమెరికాఖండమందలి సంయుక్తరాజ్యములలో నెన్నిటికి జరుగ నేరవని “పయనీయ” పత్రిక వ్యాఖ్యానముచేసెను. ఈరెంటిలో నే జేతమునందైనను జలియత్ వాలాబాగ్ బోలిన గ్రూపువార్యులు జరిగి, ఈజేతములో చేసినట్లు అచ్చటి ప్రభుత్వము వారు హితకులను తుమించి యుండిన యెడల ప్రాప్తయి, సంయుక్తరాజ్యములందలి ప్రజలెట్టి చర్య దీసికొని యుండురో “పయనీయ” పత్రిక ప్రత్యుత్తరము నివ్వ గలదా? ఆదేశములందు ప్రభుత్వము వారు ప్రజల యందు దౌర్జన్యమును జూపియుండిన యెడల, ప్రజలు ప్రభుత్వము పట్ల నెట్టి దౌర్జన్యమును జూపి యుండురో “పయనీయ” పత్రికకు తెలిసిన విషయము గాన? అట్లదేమి తెన్నుదీటి దౌర్జన్యము నవలంబించితే? భారతీయులని పిలువబడుచున్న ప్రతిపురుషుడు, స్త్రీ, నశించిన ఈ దౌర్జన్యము నకు బదులు మనదేశములో దౌర్జన్య రహిత్యమును సహాయ నిరాకరణము ప్రబలు చుండాలదు.

మీ రిద్దఱు నిశ్చయమును బారివిదంబని యెడల గాంధీ మహాత్ముడు నివసించుచున్న చెరసాలగోడల మంచుగోడలవలె కరిగిపోవలెను. గొప్పవాయుడు దంకిట బతుకుపడి తిరిగి యథా ప్రకారము ఈ ఉద్దయమునకు నాయకత్వము వహించి దేశమును ఉద్ధరింప గల్గును.

నిర్బంధించిత ప్రారంభవిద్య.

ఒక బహిరంగ సభ.

దక్షిణఖండీయా లిబరలు ఛెడలేమనువారి యాజమాన్యమున నిన్న (జూలై 3) సాయంత్రము సాదారణమహిళాల్లో చెన్నపురిలో నిర్బంధించిత ప్రారంభవిద్య వ్యాపింపజేయు విషయమై ఆలోచించుట కొక బహిరంగ సభ సమావేశపడబడెను: కాననభూలకు ప్రాఫెసర్ రత్న స్వామిగారు అధ్యక్షుల జహించిరి. దేశపు సాంఘిక రాజకీయాభివృద్ధికి విద్యావ్యాప్తము ముఖ్య సాధనమని అభ్యర్థులు చెప్పి సభాసమావేశం ఆ దేశములను వివరించిరి.

పిమ్మట రావుబహదరు టి వరదరాజులు నాయకుగారు ఈ కిందివిధముగ నుపన్యసించిరి:—

సామాన్య ప్రజలకు కొంతవరకు ఉచితము విద్యకలుపుట ప్రభుత్వధర్మము. 1870 కనంతర్మునుండియే ఇంగ్లాండు, ఫ్రాన్సు, బహుదా ప్రభుత్వములవారు యానిమియమై గుర్రధవహించుచున్నారు. ఈ దేశములలో నిర్బంధించిత ప్రారంభవిద్యా విధానము అమలుచున్నది. సంస్కరణముల చట్టము ఆమోదింపబడి పిమ్మట యారాష్ట్రవాదులవిషయమై శ్రద్ధవహించ ప్రారంభించిరి. ప్రస్తుతము ఈనగరమునందు ప్రారంభవిద్య అత్యల్పముగ వ్యాపించియున్నది. ఈ సందర్భమున చట్ట నిర్మాణము గావించుటకు కొందరు ఆక్షేపణలు చెప్పుచున్నారు. ఈ ఆక్షేపణలు నిరాధారములైనవి నా ఆభిప్రాయము. విద్యవిద్యార్థులకు ఉపయోగకరమగు విధమున రాత్రియు పూలు విద్యచేపడును. మధ్యాహ్నము అహారము ఉచితముగ ఇవ్వబడును. చట్టమున దిట్టి సౌకర్యములున్నవి. ఇతరవిషయములన్నిటికన్న విద్యముఖ్యమైనది. ఈ విధానము అమలుండుచుటకు కొంతభవన కావలసియుండును. కావున కార్పరేషను సభ్యులందరు నూతనముగ కట్టబెట్టబడియుండు ఈ తాళుముతో ఆ గీతంపకలెను.

వరదరాజులు నాయకుగారు ఉపన్యాసము ముగించుచు

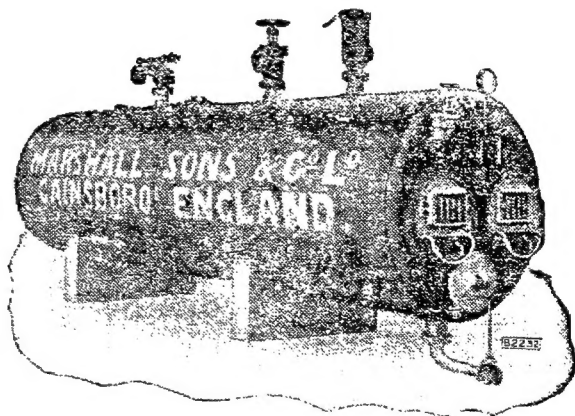
“నగరమునందు బాలుకును బాలికలకు నిర్బంధించిత ప్రారంభవిద్య కలుపుటకు తగు ఏర్పాటుల చేయుట ఉచితమని సభవారు ఆభిప్రాయపడుచున్నారు” అను తీర్మానము నుపహరించిరి.

తీర్మానమును బలపరచుచు సామి వెంకటాచలం శెట్టిగారిట్లు చెప్పిరి:— విదవారి ఆభివృద్ధికి తేచ్చుట విద్యావంతుల భారము. కావున కొంచెము త్యాగము కనుపరచి తగు కృషిపరుపయెడల నగరము ముఖ్యము: తు సృతిరేకముగ ప్రవర్తించి వార మయ్యెదము. ప్రస్తుతము విద్యాకాఖమంత్రిగా రివిషయమై అధికమగు ఉత్సాహముగల వారై యున్నారు. 1911 సంవత్సరముననే చెన్నపురి కా గృహ సమవాద గో క లే గారి ప్రారంభవిద్యావిధానపు విలువ ఆమోదింపబడింది. కావున చెన్నపురివాదులు కార్పరేషనువారికి తోడ్పడి ఈవిధానము విజయము గాంచుటకు తగువిధమున కృషిపరిచెదని నమ్ముచున్నాను. సామాన్య ప్రజల విజ్ఞానము ఆధారముగ నైకొని మనము స్వరాజ్యము పొంద నర్హులమా అనువిషయము సిద్ధాంతము చేయుచున్నది. ఈ సమస్యను లాభకరముగ పరిష్కరించుటకు బల్యవసరము. దేశీయులలో అధిక సంఖ్యాకులు విద్యావిహీనులైయున్న ప్రభుత్వమునకే మోసముకలుగును. కావున కేవలము వాక్కుతోకాదు కాక కార్యదీక్షతోడ ప్రకటింపవలసిన సమయము వచ్చింది. ఈవిషయమై గోకలేగారిట్లు చెప్పియుండిరి. :- “విష్ణుములకు ఆలక్యము చేయు ఉత్సాహము ప్రకటింపవలసిన సమయమువచ్చినది. ఇతరుల విశ్వరూప భయావదనాదగు. అవసరమగుచో అన్నివిధముల త్యాగము ప్రకటించి జైన్యోత్సాహముతో కృషిపరుపవలసిన సమయము ఆసన్నమైనది. నీ. రామలింగారెడ్డి గారు ఇట్లు పన్యసించిరి:— నిర్బంధము లేకున్న ప్రారంభవిద్యావిధానము సంపూర్ణ విజయము గాంచదు. ఈ విధానము గురిచి నేను వరదరాజులు నాయకుగారితో కలసి ఆలోచించినాను. వారు చెప్పిన విధమున కొత్తక కట్ట పన్ను కడించుట లాభకరముగ నుండదని ఆభిప్రాయపడుచున్నారు. ఈవిధానము కల్ల ఎట్టిలాభము పొందజాలని గొప్ప భూస్వాములు ఈ పన్నును చెల్లించు విషయమై కొంత ఆక్షేపించుచున్నను, ఎల్లరు తమ భవ్యమును చక్కగ గ్రహించి పరిచేసిన యీ విధానము విజయము గాంచజాలదు. నా. పాత్రోగారు జిల్లాలలో నిర్బంధించితవిద్య ప్రవేశపెట్టుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. కావున చెన్నపురి వారీషయమున మార్గదర్శకులై యుండునలెను.

కావమూర్తిగారు తెలుగునందు, గానోయ్యవగుగాడ అనమనంచుచు తీర్మానమును బలపరచుచు మాట్లాడిరి. తీర్మాన మే గ్రీకముగ ఆమోదింపబడెను.

నాయకుగారు శంకరుచేసిన విధానము చక్కగ తృప్తిపడెననియు అధిక సంఖ్యమూర్తిము కొంచెము క్లిష్టముగ కనుపడుచున్న యు అభ్యర్థులు చెప్పి సభను ముగిచిరి.

MARSHALL'S FOR BOILERS.

ఆవిరినలన పడిచేయంత్రమును కొనినను, దానిని కొనుటయందు పెట్టుబడి సొమ్మును బట్టి చూడగా అవిరి లేక బొగ్గు న్యయము చాల తక్కువగా నుండునలెను.

పని నిదానముగా జరుగవలెను అనునదియే ముఖ్యమైన ధర్మము.

మార్షలు కంపెనీవారి స్త్రీము బొయిలర్సు అన్నివిధములను ఉపయోగపడును.

న్యయము చాల తక్కువ.

స్టాకులో నుండి సులభరూ చేయబడును.

వివరములకు ఈ దిగువ విలాసమునకు వ్రాయవలెను.

(14)

Marshall, Sons & Co., (India) Ltd.

ENGINEERS

MADRAS

BOMBAY

CALCUTTA

LAHORE

BEZWADA

TANJORE

A. A. A.

ఆంధ్ర పత్రిక

1922-వ సం॥ జూలై నెల 4-వ తేది

మంగళ వారము

సంపూర్ణ

మద్యపాననిషేధము

మద్యపాననిషేధము, అధికారులకు కలుపురకు భీతి గలిగించుచున్నది. అందువలన కలిగి రాబడి నష్టమును గూర్చి తలచినమాత్రము ననే వారికి భయ మొదలైనది. ఇంగ్లండులో సయితము మద్యపాననిషేధ మనిన ఏమాత్ర మిష్టము లేదు. అమెరికాలో మద్యపాననిషేధము శాసనమునందు పొందుపరుపబడెను. అమెరికాదేశప్రయత్నములను జ్ఞాపించుటకు మారుగ, ఇంగ్లీషువారు కలుపురకు వానిని చులకన జేయుటకు పూనుకొనుచున్నారు. అమెరికాదేశమునందు సంపూర్ణ నిషేధము అపజయము గాంచెననియు, అట్టిపద్ధతిని ఇతర దేశములవారి ననుసరించుట అవివేక మనియు, వీరు చాటుటకు మొదలెడుదురు. ఇంగ్లండునందు కామన్సుస్థలో సభ్యురాలుగ నున్న ఆస్టరు సతి, ఇటీవలనే అమెరికాకు వెడలియుండెను. ఆమె చెలిపిన సంగతుల జూచిన, అమెరికాలో నిషేధోద్యమము జయము గాంచెనని విదితమగును. మరల మద్యవ్యాపారమును పునరుద్ధరింపవలె ననువా రెవరును ఆమెకు గనుపించలేదు. ఇంగ్లండులో నటులుగాక, మద్యవ్యాపారమును కొనసాగించుటకు కొందరు పట్టుదల జూపుచున్నారనియు, అమెరికాపై బలవద్దిరోధ మిందుకొరకు గనుక ఆచుచున్నారనియు, ఇంగ్లండులో నిషేధశాసనమును కావించవలె నని ఆందోళనము చేయుట చాల కష్టమనియు, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములందు వలె ఇంగ్లండులో ప్రజాభిప్రాయ మిందుల కనుకూలముగ లేదనియు, ఆస్టరు సతి నుడివెను. అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు మద్యపాననిషేధమును కొనసాగించి, ప్రపంచపు ఆధ్యాత్మిక పునరుద్ధారణమునకు మిగుల తోడ్పడెనని, ఆమె యుద్దేశము. అమెరికాలో కొనసాగెడి మద్యపాననిషేధము గూర్చి వెలువడుచున్న దుర్విమర్శనములకు, ఆస్టరుసతిగారి ప్రత్యక్ష సాక్ష్యమే తగు ప్రత్యుత్తరము. ప్రజల నైతికాభివృద్ధికి ముఖ్యమగు మద్యపాననిషేధమును ప్రవేశ పెట్టుటకు ఇష్టము లేనివారు, వర్ధిల్లమగు నాక్షేపణలను సూచించుట వింతగాదు. నిషేధముకొరకు బనిచేసినవానిని వెక్కిరించుట సులభమే. ఇంగ్లండునందే ఇట్టి దుస్థితి ప్రబలియుండ, ఈ దేశమునందు అధికారులు సంస్కృత ప్రయత్నములను కొనసాగిస్తురా?

మద్యపాన నిషేధము కొరకు పనిచేసెడి ప్రచారకులపై విధింపబడుచున్న దారుణశిక్షలే, అధికారుల దృక్పథమునకు నిదర్శనము. అన్ని రాష్ట్రములలోను మద్యపానము వలదని బోధించెడి వారికి దండనము తప్పదు లేదు. కాని, వీరి ప్రచారము యూరకబోవుట లేదు. వీరి యువదేశముల వలన, మద్యపు రాబడిలో చాల తగ్గుదల గనుపించుచున్నట్లు, ప్రభుత్వపు నివేదికలు విచారించుచున్నవి. హిందుస్థాని రివ్యూలో సెయింటునివాలు సింగుగారు స్వదేశ సంస్థానముల గూర్చి యొక వ్యాసమును ప్రకటించిరి. బ్రిటిషు ఇండియాలో

కన్నను, స్వదేశ సంస్థానములలో ప్రజల కోర్కెలు సఫల మగుట కెక్కుడు అవకాశములు గలవని, నిహాయిసింగుగారు దానియందు సూచించిరి. స్వదేశ సంస్థానములవారి సంస్కరణము నయినను ప్రవేశ పెట్టుకొనుటకు నిశ్చయించుచో, అది వెంటనే సుసాపిత మగును. ప్రజల హృదయమును అక్కడి యధికారు లెఱుంగుదురు. వారి ఆచారములును అభ్యాసములును వారికి కరతలామలకము. అందుచే ప్రజలకు యిబ్బంది గలుగకుండ, ఎట్టి ఏర్పాటులను చేయుటకు వీలు గలదో వారికి దెలియును. బ్రిటిషు ఇండియాలోను నూతన సంస్కరణము కావించబడినను, ప్రజల ఆచారములను గాని నడవడములను గాని గ్రహింపజాలని అధికారుల చేతులలో నది ప్రయోజనరహిత మగును. ఇందుల కొక నిదర్శనము గనుపించుచున్నది. బ్రిటిషు ఇండియాలో మద్యపాన నిషేధమును సిద్ధాంతమునందయినను అంగీకరించెడి స్థితి రాలేదు. అధికారుల ప్రయత్నముల వలన, మద్యపాన మేమాత్రము షీఁగించుట లేదు. రాబడిని పెంచుటకు వారి ప్రయత్నము ప్రయత్నించుచుదురు. భావనగర సంస్థానమునందు ఈ సంవత్సరపు నారంభము నుండియు సంపూర్ణ మద్యపాననిషేధమును అక్కడి ప్రభుత్వమువారి రాజ్యాపేక్షలను, ఇండియను స్టాంపు రిఫార్మరు పత్రికలో ప్రకటింపబడెను. భావనగర సంస్థానపు మార్గమును, ఇతర సంస్థానములు గూడ త్వరలో ననుకరించునని నమ్మదము. ప్రస్తుత పరిస్థితులబట్టి బ్రిటిషు ఇండియాలో నీ సంస్కరణమును ప్రవేశ పెట్టుట కధికారు లంగీకరింతు రని, యూహించుట కయినను వీలు కనుపించదు.

మద్యవ్యాపారమును, భావనగర సంస్థాన మిది వరకయినను విశేషముగ ప్రోత్సహించియుండలేదు. మద్యపు రాబడి కడుకొలదిగ నుండెను. మద్యమేమాత్రము ఖర్చుగుచున్నదో కనుగొని, దాని వ్యాపకమును నిరోధించుటకు, ఈసంస్థానమువారు మద్యవిక్రయమునంతను ఒకపార్శ్వవాని హస్తము లలో నుంచిరి. సంస్థానపు విస్తీర్ణము 2860 చదరపు మైళ్లయినను, 42 కల్లంగడులు మాత్రమే, పార్శ్వ కల్లూక్తురన కీయబడెను. యుద్ధారంభము సమయమున, సంపూర్ణ నిషేధముగూర్చి విచారణజరిగెను. సంస్థానాధీశుడు ఇతర సంస్థానములవారి కీవిషయమై తెలియబరచి, అందరును తగుచర్యల నవలంబింపవలయునని కోరెను. కాని ప్రయోజనము గలుగలేదు. ఇతరులకొరకు వేచియుండక 1919 సంవత్సరమునందు సంపూర్ణ నిషేధముగూర్చి యొకవిధానమును తయారుజేయుమని దిశానుచు కోరెను. తుద కట్టివిధానము తయారుజేయబడెను. 1920 సంవత్సరము ముగియనప్పటికి సంపూర్ణ నిషేధ మములు లోనికి రావలయునని, సంస్థానాధీశుడు ఉత్తరు విచ్చెను. ఈలోపుగ, మద్యవ్యాపారమును తగ్గించుట కుత్తరు వీయబడెను. ఇందుమూలమున కల్లూక్తురుకు గలిగెడినష్టమును, సంస్థానమువారు ముదరా యిచ్చిరి. 1919 సంవత్సరమునందు కల్లంగడుల సంఖ్య 42 నుండి 8 వరకు తగ్గింపబడెను. 1920 సంవత్సరమున మద్యవిక్రయము 2000 మణుగులయ్యెను. 1921 సంవత్సరమున వేయిమణుగులు మాత్ర మయ్యెను. 1922 సంవత్సరము నుండియు, విక్రయ మసలే ఆపివేయబడెను. శాసనసభవారు, మహారాజుగారి ఆజ్ఞలను శిరసావహించి, ఆవియములలోనికి వచ్చుటకు తోడ్పడిరి. ప్రజలిపుడు సంతృప్తులై సుఖముగ నున్నారనియు, గతవత్సరము నేరము లనేకములు తగ్గిపోయెననియు, తెలియుచున్నది. భావనగర సంస్థానము ఇతర సంస్థానముల కెల్లను మార్గదర్శక మగుచున్నది. భావనగర సంస్థానములవలెనే, పాలిటానా సంస్థానము గూడ

మద్యపానమును నిషేధించెను. ఇతర సంస్థానములు గూడ వీనిమార్గ మవలంబించునని యూహింపవచ్చును. బ్రిటిషు ఇండియాలో నయినను, ఉద్దేశమున్నచో సంపూర్ణ నిషేధమును కొనసాగించుట కష్టముగాదు. హిందువులును, మహమ్మదీయులును మతబద్ధులు. వారి మతములు త్రాగుడును నిషేధించుచున్నవి. ప్రస్తుతము ప్రబలియున్న ఆకర్షణములు దొలగునెడల, వారు మద్యపానమును మానివై చెదరనుట కెట్టి సందియ ముండనేరదు. మద్యపాననిషేధక ప్రచారమువలన గలిగిన సత్ఫలితములు ఇట్టియూహను బలపరచుచున్నవి. స్వరాజ్యసిద్ధివలన, ప్రజాభిలాషలు నెఱవేరునపుడు హిందూదేశమునకు మద్యపుషీడ తొలగు ననుటకు సందియము లేదు. అమెరికాలో మద్యపాన నిషేధోద్యమ నాయకుడగు పు స్సే పుట్టు జాకాసను గారికి, హిందూదేశ మీదురభ్యాసమును త్వరలో పారద్రోలగలదను నమ్మకముగలదు. ప్రజలీవిషయమై ఎక్కుడుతృప్తితో పాటుబడుచో, ఈ నమ్మకము సార్థక మగుట నిశ్చయము.

జాతీయపత్రికలు

వింతయు త్తరువు

ఆంధ్రప్రదేశ్ ఇటుల వ్రాయుచున్నది: "జెజవాడలో, తెలిగ్రాఫ్ నూపంటెండెంటు ఒకరున్ను, యిద్దరు తెలిగ్రాఫిస్టులున్ను, సస్పెండు కాబడిరి. వీరు జవ్విన్ పేపరు తీయుటను మానివేసి, ఆసహాయాద్యభ్యయనందు ఆసక్తి నగుబరచు, హిందూ, ఆంధ్రపత్రిక, బొంబాయిక్రానికల్, అను నీ పేపరులను తెప్పించుచున్నార, అని, ఆకాశరాముడెవడో, పోస్టుపేస్టరు జెనరల్ గారికి తెలియజేయగా, వారు సస్పెండు ఆర్డరు సాదరు చేసిరి. వీరిపై మోపబడిన నేరములలో వైదొక్కట. హిందూ, ఆంధ్రపత్రిక, యిది రాజవిశ్వాస పూరితములైన వని, పో. మే. జె. గారికి తెలియజేయ బడగా, అవి ఆసహాయాద్యభ్యయనందు ఆభిమానముగల పత్రికలని, అభిప్రాయాలయ్యిరి. తుదకు, యిద్దరినిన సాదరు కాబడిన సస్పెండు ఆర్డరు రద్దుకాబడి, మూడవవారు ఆర్డరు నిరీక్షించి యున్నారని తెలియవచ్చుట నికరమగు నేని, యిది చాలచిత్రముగ నున్నది. పేపరులను తెప్పించుట ఒక్కొక్కమునాసలు సాగుదల ననుసరించియుండును. ఈపేపరుల తీయవచ్చును, ఆపేపరుల తీయరాదు, అను నిబంధనలు యేర్పడి యున్నచో, ఆజ్ఞాతిక్రమణ మని భావించవచ్చును. అట్టిది యేదియు లేదు. పేపరులను సంతముగ తెప్పించుకొనక పోయినను, రీడింగ్ రూములలోకాని, లేదా, తెప్పించుకొన యిరుగుపొరుగు గృహములవద్ద నుండి రిప్పించుకొని గాని, చదువుటకుడ లేవుగ పరిగణింపబడునేనా. వేడి నీళ్ళలో యిల్లు కాలిపోడు, అనుటను, పో. మే. జె. గారెరుంగరు కాబోలు! తమ తాజేవారులు నడరు పత్రికలను స్వయముగ తెప్పించుకొనరా; లేదా, నైవారి నుండి అడిగి తెచ్చుకొనియో పఠించుటవలన ఎట్టి ప్రమాదమును నుతరాం పొనగదు. ఊరుపేరులే పో. మే. జె.గల్ గారికి జాబు వ్రాసిన అనామధేయ, ఆకాశరాముడు, బహుశః పక్షపాతముపొంగి, ఉడుకుపోతు తనముతో ఉత్తరము వ్రాయు పురికొలుపుబడె కాబోలు! అట్టి అనామధేయని జాబును పో. మే. జె. గారు పరిగణించినది కరికాదని తలంచెదము. ఇట్టి జాబులను పరిగ్రహించి, బుట్ట దాఖలు చేయుటయే కర్తవ్యము. అనామధేయ అనిపేరులు మొకపోతులు, ఈర్ష్యాపరులు, ఎంతటి ప్రమాదముల కయినను గావించ వెనుకీయరు. చిన్నక్కను పెద్దక్కన జేయుటకును, కనీదీర్చుకొనుటకు, నిరపరాధిని సాపరాధిగ జేయుటకును, సానాసింతురు. ఇది ఆకాశరాముని అనుభవతత్వచర్యలు. కావున, బాబూ దూర్ అని నిర్లక్ష్యము చేయవలెను. మే మెరిగిన కొందరు ఆఫీసులు అనామధేయ జాబులను చించి కుప్పలోపారవేయక కాల్చి బూడిద చేయుచుండిరి. అయితే పో. మే. జె.గల్ గారి కట్టుచేయ న్నుదించక పోవుట కాలమహిమయే కారణమై యుండవోపని ఊహించెదము. పేపరు చదివినను, భాదీధరించి నను, జే జే లినినను, ఎట్టి ప్రమాదమును ఎఱుగితిని కలగ

నెరుదు. పాటింక, నిర్లక్ష్యము చేయుటయే, అభివృద్ధిమున్నగు నుపాదానము పోషించి పోషకుల అస్థిమగ్గును. అత్యున్నతమైన యెడల, ఉచితము మరల అభివృద్ధిమును. దానిలోను పిచ్చిసంకు ప్రేమలను పాటింక, వాని తలకు తక్కుయైకమరి వదలును.

“జక్మరాజా” యని ఉపేక్షించిన, తనకు తాను నుండి చప్పుడులేక సునిశితమును. ఇది అనుభవవేద్యము.

ఇందునుగూర్చి వ్యాఖ్యానముజేయ నవసరము లేదు. పత్రికాపతనమునకు స్వేచ్ఛావకాశములను తగ్గించుటవలన, పతనానంతరము పాపమును గాని తగ్గిపోవదు. పత్రిక లయినను, ప్రజాభిప్రాయమునే వ్యక్తపరుచును. ప్రజలలో జాతీయభావములు వ్యాపించి, వారిని సంఘటింపజేయుచున్నపుడు, పత్రిక లున్నను లేకున్నను, ప్రజాభిప్రాయము. నిర్మిమిత నిరోధములవలన స్వాతంత్ర్యభావము అంతరించుటకు మారుగ, పెచ్చుపెరుగుట తథ్యము.

శాసనసభ్యుల భవ

సామలు రిఫార్మరులపత్రిక ఇటుల వ్రాయుచున్నది: “వింటరులుగారి యుపన్యాసము గూర్చి కొందరు శాసనసభ్యులు బడులుమరచినటుల ప్రసంగింపసాగిరి. ఈ ఆమాయకులు, మాంటాగూ రెల్ల పుడును ఇండియాఆఫీసులో నుదురనియు, సంస్కరణవిధానపు లోపములను వీరు ఎప్పటికప్పుడు సరి జేయుచుందురనియు, భావించియుందురు. ఇటుల దలచి సంస్కరణముల విలువ గురించి ఈసభ్యులు తమకుదాము మోసపోవుటయెగాక, దేశమును గూడ తప్పుదోవకీర్ష ప్రయత్నించిరి. వారి కిప్పుడు నిజముచెప్పబడెను. వెంటనే పిచ్చివారివలె వెంట్రు కలను ఊడలాగుకొనుచు, గుడ్డలను చింపుకొనుచు, మనస్సులో నున్నసంగతిని బయటపెట్టిన ప్రభుత్వ సహాయ కార్యదర్శిని శిషించుచున్నారు.”

మేమిదివరకు సూచించినటుల, మాంటాగూ మిత వాదులు, సంస్కరణ విధానమునకన్నగూడ మాంటాగూగారిపై ననే ఎక్కువ ఆశ పెట్టుకొని యుండిరి. సంస్కరణములం దెట్టిలోపము లున్నను, మాంటాగూగారి యుదారణభావము వలన ఆలోపములు కప్పిపుచ్చబడునని వారు తలచియుందురు. మాంటాగూగారు ఇంత త్వరలో తమ స్థానమును వీడెద రని, వా రూహించియుండరు. మాంటాగూ గారు త్వరలో వెడలిపోవుటవలన, ఒక లాభమే గలిగినది. హిందూదేశమునందును, వెలుపలను, సంస్కరణ ములవలన చేకూరినస్థాన మేదియో వెల్లడి యయి నది. మితవాదులకు సముతము నిజము తెలిసినచ్చి నది. వీరిపుడు కేవలము ఉద్రేకమును వెలిబుచ్చి నంత మాత్రమున లాభ ముండనేరదు. సంస్కరణముల వలన త్వరలో స్వరాజ్యము సిద్ధించుట అసంభవమని వీరికి దెలిసినచో, వానిని విస్మరించి అందుకొరకు స్వతంత్రప్రయత్నములను సలుపుట సంభావ్య మగును.

న్యాయకళాశాల

1921-22 సంవత్సరపు న్యాయకళాశాల నివేదికను చూచిన, కాలేజిపరీక్షలకు 564 మంది విద్యార్థులలో 150 మంది జబ్బుపడి పరీక్షలకు హాజరు కాలేదని తెలియగలదు. ఇందుకు డైరెక్టరు గారు చింతించుచున్నారు. కాని, ప్రయోజన మేమి? ప్రస్తుత విద్యావిధానము బాలరు ఆరోగ్య మును క్రుంగజేయుచున్నది. ప్రధాన పట్టణమున కందరును గుమిగూడుట చే, అనారోగ్య మధిక మగుచున్నది. ఆరోగ్యమున కింతటి భంగము కలుగుచుండునపుడు, ఉన్నతవిద్య బడసినను నేమి లాభ ముండును? యూనివర్సిటీ, ప్రైవేట్ పరీక్ష లలో, నివేదిక వత్సరమునందు చాలమంది జయ మొందిరి. పరీక్షలలో గెలుపొందుటలో, ఎప్పుడును

అదృష్టము కొంత ప్రధానముగ నుండునని కళా శాలాధ్యక్షులు దెలుపుచున్నారు. ప్రతివత్సరము ను ఇట్టి యదృష్ట ముండవని వారి యుద్దేశము. అదృష్టమునందు నమ్మకము, భారతీయవిద్యార్థుల లో సామాన్యముగ వ్యాపించియున్నది. అట్టి నమ్మకమునే ప్రస్థించుటగూడ సూచించుట, విచిత్రముగ నున్నది. డైరెక్టరుగారు అట్టి నమ్మకము నంగీకరింపక, విద్యార్థులును ఉపాధ్యాయులును కష్టపడుటచేతనే ఇట్టి ఫలితము చేకూరినటుల సూచించిరి. ఇందులో ఎవరి యభిప్రాయము నిజమో లేక ఉభయుల యభిప్రాయములందును కొంత నిజము కలదో, ఎవరు నిర్ణయించెదరు?

మహాత్ముని నిర్బంధము

గాంధీమహాత్మునియరవాడజయిలులో నెటుల జూచుచున్నారో, అందునుగూర్చి మధుర దాసుగారు తెలిపిన విషయములు నిన్నటిదినము ప్రచురింప బడెను. మహాత్మునివంటి లోకోత్తరపురుషునియెడ నెటుల ప్రవర్తించవలయునో, బొంబాయి ఆధికారులు గ్రహింపలేదు. గాంధీమహాత్ముడు ఇతర ఖయిదీలతో ప్రసంగింప వీలు లేదు. నిరోధముల వలన, మహాత్ముడు ఉత్తరములను వ్రాయుట ఆసలే మానుకొనెను. తన సతీకిని, హిందీ అబ్జాల్ ఖాను గారికిని మహాత్ముడు వ్రాసిన ఉత్తరములను పంప రయిరి. మహాత్ముడు తయారుజేసిన పతనీయ గ్రంథ మును స్నేహితులకు పంపుటకు సముతము నిరాక రింపబడెను. మహాత్ముడు ఏపత్రికను చదువుటకును వీలు లేదు. మహాత్ముడిన్ని నిర్బంధముల మధ్యను తన ధర్మమును నిర్వర్తించుచునే యుండెను. దిన మునకు మూడుగంటలు ఏకులదీసి నాలుగవకును, ఇతడు కాలమును పుచ్చుచుండెను. మహాత్ముని వంటి దేశ నాయకుని కే సామాన్య పౌరజ్యము లొసగకుండగ, తక్కినవారి సంగతి జెప్పవలె? ప్రస్తుత పరిపాలనావిధానమునందు పరిసితు లింత కన్నను అనుకూలముగ నుండజాలవు.

బెంగాలు శాసనసభ

బెంగాలు శాసనసభ నిన్నటిదినము ప్రారంభ మయ్యెను. శాసనసభవారు నిరాకరించిన గ్రాంటు లను రెండిని గవర్నరుగారు మరల పునరుద్ధరించు చు, ఇందులకు హేతువును సూచించిరి. గత నవం బరు 18-వ తేదీనుండి పదియవ ఫిబ్రవరి తేదీవర కును బెంగాలులో అరెస్టయిన వారిసంఖ్య 9900. వీరిలో 5282 మందికి శిక్ష విధింపబడెను. 2271 మందికి శిక్షాకాలము పూర్తిగాక ముందే విడుదల యయ్యెను. 3831 మందికి శిక్షలు తగ్గింపబడెను. క్రిమినలు లాసవరణచట్టపు ప్రయోగమే, ఈశిక్ష లకు కారణ మని స్పష్టమగుచు సూచించిరి. బారిసల్ జమిందారు నొకరిని కారవోద్యోగము లకు రాజీ నీయుడని, కలెక్టరుగారు కోరుటకు కారణ మెదియో సూచింపబడెను. సేనుగుప్త గారును, గాంధీ మహాత్ముడును బారిసల్ నగర మున కేతెంచినపుడు, ఈ జమిందారుడు తన బంధిని వారివాడుక కిచ్చెనట. ఇది ఎంత గొప్ప తప్పిదమో యూహింపవచ్చును. శాసన సభలు మరల ప్రారంభ మయినవి. ఉపన్యాసములకును, ప్రసంగములకును కొదువయ్యుండదు. ఫలితము మాత్రము ఎప్పటి యటులనే యుండును.

“నేషను పత్రిక”

బొంబాయి క్రానికలుపత్రికకు కొంతకాలము సంపాదకులుగ నుండిన డి. అఫ్ సనుగారి సంపాద కత్వముక్రింద, లాహోరులో నూతనజాతీయవాద పత్రిక యొకటి ఇంగ్లీషులో ప్రకటింప బడు నని,

వార్త యొకటి దెలుపుచున్నది. స్వరాజ్యోద్యమ మును వ్యాపింపజేయుట కీకాలమున ఎన్నిపత్రికలు వెలువడినను, ఎక్కువ యన వీలుండదు. నూతన పత్రిక, పంజాబు కొరంతను తీర్చునని నమ్మెదము.

స్థానికవార్తలు

తపాల ప్రకటన:—పారిషదుకు పంపబడు జాబు లు జూలై నెల 8 వ తేదీ సానంకాలము 7 గంటలలో మ ద్రాసు జేనాలు పోస్టునందు పోస్టుచేయవచ్చును.

చెన్నపురి ఆరోగ్యము:—జూలై నెల 1-వ తేదీతో అంతమొందిన వారములో వెయ్యింటికి 16 వరుస మరణించిరి. మరణాదీకము 60 మందికి సోకి. 15 మంది మరణించిరి. ఇతర జ్వరములకల్ల 39 మంది మరణించిరి.

శ్రీరామ పట్టాభిషేక మహోత్సవము:—

చెన్న పట్టణము ప్రాంతాలపేట రామానుజమాంం వీధి నెం 4 రు గల గృహమున కేపు రాత్రి 8 గంటలకు బ్రహ్మశ్రీ వెంకటాచార్య వాల్మీకిదాస జయరామశాస్త్రిల వారిచేత సదరు పట్టాభిషేక ఘట్టము నున్నరమైన గానములతో నాపద్యసింప బడును.

ఇండియను బ్యాంక్:—ఈ బ్యాంకినాటికి జూలై 30 వ తేదీతో అంతమొందిన ఆర్థపంకజ్యములో రూ 188257-9-6 నికరలాభము వచ్చింది. అదిగా వామానాచార్య మూలభవము వై నూటికి 22 వంతున లాభము వచ్చిందని చెప్పవచ్చును. మొత్తమున రూ 265831-11-6 లాభము వచ్చినది. రూ 227574-5-0 ఖర్చు అయినది.

శ్రీ పుండరీక వరదసభ:—

చెన్నపురి జార్జి టౌన్ గోవిందప్పనాయనివీధి, 62 వ నెంబరు ఉమ్మడి రామ య్యశెట్టి, గురుస్వామిశెట్టి అందు కంపెనీవారి కార్యాలయ భవనమునందు కీర్తి శేషులైన పండిత టి. అత్యుదాచార్యులవారి శిష్యు లగు బ్రహ్మశ్రీ వి. కృష్ణాచార్యులకల్ల రామాయణకథా పరిశుందలి శూర్యణ్ణా విరూపకరణము అను కథను 5-7-22 వ తారీఖు రాత్రి 8 ఘంటలకు వారిధ జరుపబడును. భక్త వరులందరును విచ్చేయ ప్రార్థితులు.

చెన్నపురి అన్నదానసమాజము:—

కడవిన 15 దినములలో యాక్రిందవిధమున అన్నదానములు జరుపబడెను. టి. కళ్యాణశెట్టి. పి. చెంగలూరయ్య శెట్టిగార్లు 500 మంది బీదలకు అన్నదాన మొసగిరి. జి. శ్రీనివాసులుశెట్టి, డేకు శంభుమాకుశెట్టి, పూటుపూరు నారాయణశెట్టి, యస్. మరు శశపతిశెట్టి, అణ్ణామలెప్పిశెట్టి, గుల్లాజుకోటారి, చిన్ని వ. సింహులుశెట్టి, లక్ష్మగురు కృష్ణయ్యశెట్టిగార్లు ఒక్కొక్కరు 100 మంది బీదలకు అన్నదానము గావించిరి. యస్. నందలూరశెట్టి, వి. దొరస్వామి నాయుడు, గురుపూడి సుబ్రహ్మణ్యంశెట్టి, కె. రామస్వామి పిళ్లై, పి. కుబ్బరాయశెట్టిగార్లు ఒక్కొక్కరు 50 మందికి అన్న దాన మొసగిరి. సమాజపు నిధి వడ్డీచే బాదాపు 800 మందికి అన్నదానము గావించబడెను.

బిద పాఠశాలలసంఘము

సంఘపు కార్యదర్శుడు టి. వి. వరదాచారిగారు ప్రకటనార్థమై యాక్రింది విజ్ఞాపనను పంపుచున్నారు:—

ఈ సమాజపు కడవిన 8 సంవత్సరపులెక్కిలను పరిశీలిం చిన ఆర్థిక పరిస్థితు తెలి ఆసంతృప్తికరముగ నున్నవో తెలియ గలదు. సామాన్య ప్రజలయందు విద్యకు వ్యాపింపజేయుటకును, సంఘసేవయందును యీ సంఘమునా రెట్టిపనిని చేయుచున్నా ణో ఎల్లరకు తెలియును. కలకల కణ్ణులరెట్టిగారి మరణముకల్ల యీ సంఘమునకు గొప్ప నష్టము కలిగినది. ఆసమయమున కే యరు కమిషనరుగారు బౌదాధ్యమతో సహాయపడడండ్లిన దాదాపు నాలుగు పాఠశాలలను మూయువలసియుండెడిది. ఈ సంఘమువారికి కావలసిన భేదములు గాని బాతి వర్గభేదములు గాని లేవు. కావున ఎల్లరు సంఘమువారి ఉద్దేశములు కొన సాగగలండులై తగు ధనసహాయము చేయవలయునని ప్రార్థిం చుచున్నాను.

దేశీయ వార్తలు

పంజీత మోతీలాలు నైహూగారి ఉపన్యాసము

కడలూరు చెరసాల - ఇగ్నాటియనుగారి లేఖ

ఆజ్ఞోల్లంఘనసంఘము - లాహోరులో విచారణ - శ్రీమాన్ కస్తూరి రంగయ్యగారిని నియమించుట
సూరతులో మహమ్మదీయులకు శరణాలయము - ఒక మహమ్మదీయప్రముఖును 40 లక్షల నిచ్చుట
లాహోరులో మెక్ క్రొత్త జాతీయ అంగ భాషాదినపత్రిక - బొంబాయి అల్లరులు - నవ్వుపరిహారము
మద్యనిషేధము - నయిచటాలులో గొప్పసభ

ఆంధ్ర రాష్ట్రము

భీమవరములో 9-వ తేదీని నాగేశ్వరరావు, మధురాదాసుగార్లు ఖద్దరు పరిశీలనము చేయుట

ఇచ్చిమ గోదావరిమండల కాంగ్రెసుసంఘసభ - భీమవరములో 9-వ తేదీని జరుగుట

కడలూరు చెరసాల.

డబ్ల్యు. పి. ఇగ్నాటియనుగారి వివరణము.

వదలుటకు కారణము.

నేను ఇటీవల ననుభవించిన కాలపరిమితి పూర్తిగాక మునుపటి నన్ను వదలుట యిటుల జరిగినది. నాతోపాటు విచారణచేయుటకు పంజీత మోతీలాలు గారి యొద్దకు నావద్దకు జొరవదలదునని కారాగృహాధ్యక్షుని వచ్చి అవాదు మధ్యాహ్నము సంతాపంగాని జూలై 1 వ తేదీని నన్ను గూడ బయటకు పంపెను. ఇటీవలను పునర్విచారణ చేసిన వ్యాపారాధిపతి అట్లు తీర్మానించెనని తరువాత విడుదల కారణము తెలిసినది. నన్ను సెప్టెంబరు 18 వ తేదీని వదలవలసి యుండెను. అప్పటికి హిందీభాషాభ్యాసమును పూర్తిచేయుటకు నేను సుకల్పించుకొంటిని. ఈలోగానే వారు పొమ్మనుటకు వదులు కట్టవలెనని కలిగినది. ఎటులైన వారు పొమ్మనవుడు పో. తీరునా?

కడలూరు జయిలులో 190 మంది రాజకీయకైదీలు వ్హారు. వారందరను చెన్న రాజధానివారే. వారిలో 95 ఏడ్లలోపు వయసువారి సంఖ్య హెచ్చు. వారిలో భాగము సామాన్యసంసారులు బీదలుకూడ గలరు. అందరను ఒక్క రాష్ట్రమువారే. అందరును ఆ సహాయ వాదు లేగాన ఆ వ్యోగ్య తీవ్ర బల మైనది. జాతీయ తి వి క త్తవ తేనేలేదు. సంపూర్ణ సాదరభావము పెంపొందినది. ఇటీవల ననుభవించుచున్న కొలది ఇటీవలకు మనోబలమును దృఢం కల్పమును మోచినది. ఈ ప్రభుత్వ పద్ధతిని మార్చవలెనని పట్టుకల తీవ్రముగా నన్నది. ఇటీవల లండను శ్రమకేమి యను లెక్కచేయక కష్టపడి చేయవలసిన పనులను నిబంధనల ప్రకారము నెరవేర్చి పిమ్మట కలసి మెలసి సంతకముతో ప్రార్థన పుచ్చుచున్నారు. వారిలో నొక్కరునుగూడ ప్రాణ మున్నంతవరకు ఆసహాయాద్యమును పరిత్యజింప గని నిశ్చయముగా చెప్పగలను.

అహారము

అహారము సామాన్యముగా కరి అన్నము కొరంబు. మేస్త్రీలు వుత్తరువు ప్రాంతము ముగ్గురు నలుగురికి మాత్రము బొడి అన్నమును పెట్టుచున్నారు. వైద్యుని సిఫార్సు గల వారికి గోధుమలు, వజ్జి, నెయ్యి, నిమ్మపండ్లు యిచ్చెదరు. మొత్తముమీద తిరుమనాద్రిలో కంటే కడలూరులో భోజన సదుపాయము బాగున్నదిగాని యింకను బాగుచేయుట కరకా శము కలదు.

ఉద్యోగులు

కడలూరు జయిలులో ఉద్యోగులందరను భారతీయులు. వారు జయిలునిబంధనలను మక్కువకీక్కిగా జరుపవలెనందురు. ఏమాత్రమైన మార్పులకు వారికి ధైర్యములేదు.

రసూల్గొండనుండి వచ్చినవారు.

జర్నరు అసహాయవాదులను రసూల్గొండనుండి కడలూరుకు జూను సెలారంధమున మార్చిరి. వారు ప్రయాణము చేయుట కర్హించి రసూల్గొండలో డాక్టరు చెప్పగానే వారిని రసూల్గొండనుండి బయటపెట్టవలెనని తీసికొనవచ్చిరి. వారు 52 మైళ్లు నడచిరి. మేసెల 27 వ తేదీ మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు రసూల్గొండలో బయలుదేరిరి. వారు 39 వ తేదీ రాత్రి 7 గంటలకు బయటపెట్టబడిరి. మొత్తము 3 రోజుల 4 గంటలు వారు కాలినడకను ప్రయాణముచేసిరి. రసూ

ల్గొండనుండి బయటపెట్టబడిన వారు మొత్తము 5 ముగ్గులు అదైవ తిరుగుచున్న నుడ వారి నట్లు నడిపించిరి. రోజుకు 9 గంటల వరకు వారు నడచిరి. అనేకసార్లు మోటారుబసులు తమప్రక్కనుండియే పోవుచుండెనని వారలీదినముగ నాతో చెప్పిరి. ఉదయము 5.30 మొదలు 10.30 వరకు సాయంకాలము 5 మొదలు 7 గంటలవరకు వారు నడుచుచుండెరి. పగలు 11 గంటలకు అటుకులు తెల్లము, రాత్రి 7 గంటలకు ఆ నన్ను మువారికి పెట్టుచుండిరి. ఆ సార్లు వచ్చు సరికి వారిలో ముగ్గురు నడువబలంబని డాక్టరు చెప్పెను. ఒకబండి కుదిర్చి గాని అబండివదులు దుష్పర మయ్యెను. గాన నడుచుటయే సాధ్యమని వారు బండిదిగిరి. 29 వ తేదీ రాత్రి వారు హింజిలకుటు పోలీసుస్టేషనులో వారిరి. అచట వారికి అటుకులనుపెట్టి వారిని 6 గురిని అదివరకచటనన్నయింకొకని ఒకచిన్నగదిలోపెట్టి తా తాము వేసిరి. (8+9 అడగుల గది) దాని తలుపులు యి ను ప డా స లు న్నవి గాని అతలుపు ఇంకొకగదిలోని కున్నది. ఆ రెండవ గదికి మాత్రము చిన్నకిటికీ కలదుగాని వారున్నగదికి కిటికీ లేనేలేదు. ఆరెండవ గదికి కర్ర తలుపులు మూసి తాము వేసిరి. అచిన్నకిటికీలో నుండి గాలి వారున్న లోపలిగదిలోకి రావలెను. అది తప్ప వేరువారి లేదు. అగదిలో సగభాగంలేదు. పావురముల కట్టలు మలమూతపాత్రల దుర్గంధము. వారందరికి ఒక్కచేపాప వారి గదికి రెండుచిన్నకన్నములు మాత్రముండెను. వారు ప్రార్థింప గా రెండవగది కిటికీతలుపు తెరిచియుంచిరి. గాలి లేదు. పండు కొన తావులేదు. వారికి నిద్ర ఎట్లుపట్టును? వారు తెల్లవారువరకును తలుపుయొద్దనే జాగ్రత్తముచేసిరి. తెల్లవారగనే 5.30 కు భోజనములేకుండనే వారిని నడపించిరి. బయటము చేరుకొని వారిలో వికారి పరిణామాతా గారికి గుండెలో నొప్పి ప్రారంభమైనది. అచట వైద్యపరీక్ష లేకుండనే ఆ మరునాడే వారిని రైలులో కడలూరుకుపంపిరి. వారు కడలూరు చేరుకొని అందరి కినికగ్గు 1 వాణి ముగ్గురువ్యాధులు ప్రారంభ మయ్యెను. హాతా గారు ప్రబలమగు జ్వరముతోనే కడలూరు వచ్చిరి. వెంటనే వైద్యకాలలో నుంచిరి. గాని గంటగంటకు హాతాగారికితీ ప్రమాదకరమయ్యెను. న్యూమోనియా ప్రారంభమైనది. ప్రాణసంశయము కలిగినది గాని చిరకాలము జీవించెను. ఈసంగతు లింతవరకు పత్రికలలో వెలువడనే లేదు. దొరతనమువారికైన తెలిసియుండనో లేదో? వైద్యవిషయమున చెరసాలలో సమర్థులగు డాక్టరుల నుంచదగును. రోగుల విషయమై అధికమగు శ్రద్ధను చూపదగును. ప్రమాదకరములగు వ్యాధులలోనైన ప్రతిష్ఠాశారకు డిప్రీటు స్వభావ రావలెనని చూడక వెంటనే అసహాయ వాదులగు డాక్టరులచే చికిత్స చేయించుట మంచిది. వాడుకన కొంసా యథార్థములను తొలుపు పత్రికా ప్రతినిధులను చెరసాలలకు రానిమ్మగొండినవో నిజము తెలియుచుండును. లేని పోని వదలుటలు బయలుదేవు.

కటికనేని వేంకటరామారావు గారు

కటికనేని వే.కట రామారావు టి. రామమూర్తి (కేం కటగిరి) గార్లపక్షమున వారిని విడుదలచేయవలె నని సెల్లారు వక్తలు : జ్య. పీరి పంపురుని తెలిసి అట్లు పంపగూడదని పత్రికలద్వారా ఆ వక్తలపై తొలపవలెనని వారిద్దరును నన్ను కోరిరి.

ఎ. గోవిందాచార్యులుగారు

వీరు కొంతకాలముండి కీర్తనా పుష్పాలు వ్రాయుచున్నగు శీర్షవాక్కులచే బాధపడుచున్నాడు. ఆయన ఆరోగ్య మేమియును బాగు లేదు. ఆయన దినదినము కృశించిపోవుచున్నాడు. రాజమండ్రి జయిలులోను యిప్పుడు కడలూరు లోను గూడ ఆయనను ఎప్పుడోను వైద్యకాలలోనే యుండుచున్నాడు. ఆయన జీవించుట కష్టమని అభిప్రాయపడిరి. ఆయన పూచీకత్తు నిచ్చిన వదలివేసెదరుగాని అట్లు పూచీకత్తు నిచ్చుట కాయన యొప్పుకొనదు. జయిలులోనే చనిపోయెదననుచున్నాడని ఇగ్నాటియనుగారు స్వరాజ్యపత్రికకు వ్రాసిరి.

* * *

ఆజ్ఞోల్లంఘనవిచారణసంఘము

లాహోరు చేరుట

లాహోరులో విచారణ

3 వ తేదీ ఉదయమునకు సంఘమువారు లాహోరు చేరిరి. కొంతసేపు విశ్రమించి ఆనాడే ప్రాధెనరు రుచిరాం గారి గృహమున విచారణ ప్రారంభించిరి.

పంజాబు రాష్ట్రీయ కాంగ్రెసు కార్యసంఘ సభ్యులును, దునిచందు, డాక్టరు గోపీచందు, ప్రాధెనరు రుచిరాం, సంతానముగార్లును మంకొండరును సాక్ష్యమిచ్చిరి. విచారణరహస్యముగనే జరుపబడెను. సంఘసభ్యులు రైలులో రాగానే, పాదలు రైలు స్టేషనువద్ద వారికి స్వాగత మొసగి యూరే గింపుతో వీధులవెంట తీసుకొని వెళ్లిరి. 3 వ తేదీ సాయం కాలము బహిరంగగభ జరుగును పండిత మోతీలాలు నైహూ గారు ముగ్గురువారు ప్రస్తుత రాజకీయ స్థితినిబట్టి యవస్థ సింపెదరు.

సరోజినీదేవిగారి స్థానమున కస్తూరి

రంగయ్యగారిని నియమించుట.

ఆజ్ఞోల్లంఘన విచారణ సంఘమున నేటి బహుజాగరి స్థానమున నియమింపబడిన సరోజినీదేవిగారి సస్పృశకతే రాజాలక పోయినందున ఆస్థానమున చెన్నపురిలో హిందూపత్రికాధిపతి యగు శ్రీమాన్ కస్తూరిరంగయ్యగారిని నియమించిరి.

* * *

లాహోరులో కొత్త

జాతీయవాదపత్రిక

ఆంగ్లభాషలో శ్రేష్ఠముగు దినపత్రిక

ఉప్పుగురారు సంపాదకుడు

లాహోరులో కొత్తగా "నేపను" అను పేరుతో ఆంగ్ల భాషలో శ్రేష్ఠముగు నొకదినపత్రికను సెప్టెంబరు నెల 1 వ తేదీనుండి ప్రకటింపబడుట నిశ్చయింపబడెను. మొదట కలకత్తాలో "లకరాను" పత్రికకును పిమ్మట బొంబాయిలో "హంబే క్రానికలు" పత్రికకును సంపాదకుడుగానుండిన డి. జి. ఉప్పుగు గారి నేపనుపత్రికకు సంపాదకుడుగా నియమింపబడెను.

* * *

వెనుకటి బొంబాయి అల్లరులు

సొత్తు నష్టము

నవ్వుపరిహారమును కోరుట

నవంబరు నెలలో యువరాజు వచ్చినపుడు బొంబాయిలో జరిగిన అల్లరులకలన కలిగిన నష్టమునకు 23,69,000 రూపాయలు పరిహారము కొరకును 256 గురు బొంబాయి ప్రధాన రాజధానిమేజస్త్రీలుకు పిటిషనులు పంపిరి. మరణమునకు ముగ్గురును, ప్రబలగాయములకు 42 మందియు, సొత్తు నాశనమైనందులకు 211 గురును నవ్వుపరిహారమును కోరిరి. 6,48,000 రూపాయలు నవ్వుపరిహార మిచ్చునట్లు మేజస్త్రీలు తీర్పుచెప్పెను. తనభర్త అల్లరులలో చంపబడినందులకు డోవార్షిక లక్షరూపాయలును, బ్రాంబండ్లు నష్టమైనందుకు బాంబే బ్రాంవే కంపెనీవారికి 62000 ను ఆ మొత్తమునుండి యియ్యబడును.

* * *

ఒక వివాహము

ఖద్దరు మధు పర్కములు

గాంధీచరిత్రము హరికథాకాలక్షేపము

నానలముతాలూకా తేనెనడిగి స్వామిసాధ జోషి (పూ.తోట)గారి కుమారుడు గణేశంగారికి వివాహము జరిగినది. వరుడు ఖద్దరు మధుపర్కమునే ధరించెను. పెండ్లిగా రాజారాం భాగవతులుగారు గాంధీమహాత్ముని చరిత్రమునుగుర్చి హరికథాకాలక్షేపము చేసిరి.

నైనటాలులో మద్యనిషేధకసభ

అన్ని పక్షములవారు సుపర్యసించుట

హైదరాబాద్ లో యిండియన్ క్లబ్బు భవనమున యీ నెల 2 వ తేదీ ఆదివారమునాడు లాల్ బాగుకపీరింగుగారి అధ్యక్షత క్రింద మద్యనిషేధకసభ జయప్రదముగ జరిగినది. "మద్యపానమును వీలైనంతవరకు తగ్గించి దానివలననే హెచ్చుగా రాబట్టగలవంత ఆదాయమును రాబట్టవలె" నను ప్రభుత్వమువారి సెనకటికద్దతియను 10-3-22 వ వారు ప్రకటించిన కొత్త పద్ధతియనుగుడ విఫలమయ్యెను. వైద్యుడు బొమ్మయ్య నెమిత్తము కోరినపుడు తప్ప సరియైనదిలకును మద్యమును చేయరాదు, విక్రయించరాదు. నిషేధానియములను నితర నిషేధానియముల వేసి (తాగరాదు, తినరాదు) విక్రయించరాదు అని తీర్మానముగా రాజ్యానివేషవలసిన స్థితి కలిగినది సంద్యక్త రాత్రిముల దొరతన మునుపే తెలుపుటకు తీర్మానింపబడినది. వీనినిగూర్చి అభ్యుత్సాహము, రికరెండర్. టి. బేడే, రికరెండర్. జే. పి. కె. టి. పండిత గోవింద బాబుబాబోషి (వకీలు) గా ర్హప్రసించిని లోని నుండి తంతివారవచ్చినది.

ఒక ముక్తియారుపై కేసు

అక్రమబోధనము

ముక్తియారు తుమాపణ తెలుపుట

మీరటు మండలమున ముక్తియారుగా పనిచేయుచున్న పండిత ఘోషాంగారు గత ఆగస్టు నెలలో అక్రమవిషయములను బోధించెను. కొందరు రైతులు భూములను భూస్వాములకు వశపరచునలె నని కోర్కెవారు తీర్పు చెప్పిననుగూడ ఉద్యోగులు బలవంతముగ గంటిపేసి అక్రమించుకొనువరకును గూడ భూములను వదలగూడదు. వీలైనంతవరకు తీర్పును తెలిపిన వలెను. నిజమైనను కాకున్నను జమీనుదారులపై తరుచు కేసులను తెచ్చుచుండవలెను. అని ముద్దాయి చాలసభలలో సుపర్యసించుటగాక అందులకు భవనముగూడ సమకాలిని అతనినిదా అలహాబాద్ హైకోర్టులో కేసుచేసిరి. కేసు విచారణ 3 వ తేదీని జరిగినది. ముక్తియారు తుమాపణ చెప్పెను. వ్యాజ్యములు కేసు కొట్టివేసిరి.

సిన్హాప్రభువుగారి ఆరోగ్యము

కంగడేశపు సంజీవిని పత్రిక ఇట్లు వాయించుచున్నది:— సిన్హాప్రభువుగారికి ముఖ్యముగ అజీర్ణము నిద్రలేమి— ఈరెండు రోములబాధ విశేషముగ నుండెను. ఇటీవల ఈబాధ కొంత తగ్గెను. దాక్టర్ సలహామీద అతడు సంపూర్ణారోగ్యమును పొందుట కాంగడేశమునకు వెళ్లెను. అతడొక రోగులసంరక్షక కాలలో నిలించుచుండెను. కొంతకాలముగ ఈబాధ తిరిగి ప్రారంభించినది. రోగుల సంరక్షకకాలలో చాల సుఖముగ నుండుట లేదని అతడొక మిత్రుని కి వ్రాసెను. బంధువులలోగూడ నూట్లాడుటకు వైద్యుడు సలహాసంకల్పించి అతని సోదరుడు, భార్యతో ఒకగంటసేపువైగా మాట్లాడినాడు. సిన్హాప్రభువు ఈదేశములో చేపలకూరను అన్నము లోపేసికొని భుజించుచుండెను. ఈభోజనమచ్చటదొరకును. స్వగృహములో కీర్ణముగ మరణించుట ఆత్మత్రయముగ నంతునని అతడిప్పుడు తలపోయుచున్నాడు. త్వరలో నానిబంధుమిత్రుల లభిని కలకత్తాకు పిలుచుకొని వత్తురు. అతనిదేశాస్థితి బాగుగ లేదని మాకు తెలియుచున్నది.

పశ్చిమగోదావరి మండల కాంగ్రెసుసంఘసభ

భీమవరములో జరుగును

9-7-22 ఆదివారము

ఆనాడే ఖద్దరుసంఘపరిశీలనము జరుగుట
పశ్చిమగోదావరి మండల కాంగ్రెసుసంఘసభ కోర్కెయారులో జరుగునని యిదివరకు ప్రకటించబడినది. కాని యీ నెల 9 వ తేదీ ఆదివారమునాడు భీమవరములో శ్రీమం కాళిదాసుని నాగేశ్వరరావు, మధుర దాసుగార్లు ఖద్దరు పరిశీలనము జరుపుదురు గాన మండల కాంగ్రెసుసంఘసభ గూడ భీమవరమునందే 9 వ తేదీ ఆదివారమునాడు మధ్యాహ్నము జరుపుటకు నిశ్చయపరచినది ఏలూరునుండి తంతివార వచ్చినది.

రాటపు నూలు

శ్రీయత ఆ. కుమారస్వామిశెట్టిగారు మా కిట్లు వ్రాయుచున్నారు:—
పగరములో ఎన్నియో రాటములపై నూలు వదులబడుచున్నది. ప్రతిరోజు ముపు టు రోడునడచి కాంగ్రెసు కార్యలయమువారి సూచన కొనుదొందెను. ప్రతిమువారు కొనకుండుచుచే కొందరు రుక్మావసు లకుచున్నారు. రాటపునూలు కొనుటకు తగిన పన్నులు చెయబడుచున్నవి. గాన అందరు రాటముపై ఆధికముగ నూలుగడికి దేశీయోద్యమాభివృద్ధి కోర్కెదలయు నని కోరుచున్నారు. ఈక్రింద పేర్కొనినవి సంఘములవారు రాటపు నూలు కొనెదను.

- (1) సరస్వతి సంఘము, 28 పిదారియారు కోవిలపిడి బాట్టలపురు (2) స్వరాజ్య స్వదేశి ప్రోత్స, 8 బ్రాడ్వే (3) మహాత్మా ప్రోత్స, 8 బ్రాడ్వే (4) రాంజీ కల్యాణజీ కంపెనీ, కాలిపిడి, సాహుకారుపేట.
 - (5) కాంగ్రెసు ఖద్దరు యంత్రాలయము, నారాయణ స్వామి కాయకరుపిడి, పులియంగోపు.
 - (6) ఇనాందారు ఆబ్దులు రహిమాన్ సాహెబు, 14 థాకరుపిడి పశువాకము.
 - (7) హిందీప్రచార కార్యాలయము 58/54 బిగ్ ప్లీటు తిరు:లిక్కెణి.
 - (8) మైలాపూరు వీవింగు ఇన్స్టిట్యూటు, (భావ్యం అయ్యంగారి ఇంటియెదుట) మైలాపూర్ క్లబ్.
 - 9) బి. యం. టి. ఆర్. ఆర్. వీవింగువర్కుస్సు, 68 డి.మెల్లొనుగోడు పెరంబూరు బారక్సు.
- ఈక్రింద పేర్కొనబడిన పులములలో నూలు ఇచ్చిన గడ్డలు తయారుచేయుచు ఇయ్యబడును. (1) సరస్వతిసంఘము (2) మైలాపూరు వీవింగు ఇన్స్టిట్యూటు. (3) బి. యం. టి. ఆర్. ఆర్. వీవింగువర్కుస్సు.

వాతావరణ స్థితి

1922-23 సంవత్సరం జూలై నెల 4-వ మంగళవారము.

జిల్లా ముఖ్య కారములు	గత 24 గంటలలో అత్యధిక ఉష్ణోగ్రత	గత 24 గంటలలో అత్యల్ప ఉష్ణోగ్రత	గత 24 గంటలలో వర్షము	గత 24 గంటలలో గాలి వేగము	గత 24 గంటలలో గాలి దిశ
విక్టోరియా పార్క్	82.6	76.6	0.84	31.46	...
హైద్రాబాద్	85.6	75.7	0.27	22.24	1.07
ప్రీపురు ద్వీపము	...	...	...	...	...
ప్రేమండు ద్వీపము	86.5	77.8	0.10	18.59	8.07
సాగారు ద్వీపము	89.4	...	...	21.92	8.86
గోపాలపురం	89.5	81.1	...	5.11	2.03
కోర్కెపల్లి	80.2	70.8	0.20	6.09	4.40
విశాఖపట్నము	95.2	83.1	...	1.74	8.67
కాకినాడ	80.4	79.0	...	2.98	2.50
మచిలీపట్నము	91.8	77.2	0.10	2.79	2.86
గుంటూరు	100.4	76.5	0.12	4.05	1.28
నెల్లూరు	96.4	83.1	...	1.71	0.15
మద్రాసు	98.4	79.6	0.08	2.23	0.11
కడప	92.7	76.2	0.25	0.92	0.97
కామవట్నము	98.8	77.8	...	1.97	0.41
పాంచుగ	91.8	78.9	...	0.08	0.17
ట్రెంకోవరీ	98.1	77.6	...	2.27	...
కోల్కత్తా	88.9	74.4	0.04	11.28	2.50
తిరువేంగుడము	14.9	71.9	1.45	18.11	8.81
కోచ్చిన్	81.4	72.7	1.20	33.87	1.24
కాలిక్టు	76.8	72.8	2.81	33.65	4.70
మంగళూరు	78.1	70.2	3.32	45.16	8.25
మిర్ కాబ	68.8	60.0	1.35	31.75	1.02
కోర్కె	...	...	...	...	...
రత్నగిరి	83.1	73.7	3.75	49.67	...
బాంబాయి	86.1	75.6	1.32	29.85	7.50
హైదరాబాద్	93.6	72.1	0.11	2.40	2.88
రై మారు	95.8	72.1	...	2.07	1.91
అనంతపురము	94.8	65.1	...	1.23	0.76
బళ్లారి	93.3	74.9	...	0.19	2.00
బీర్పూరు	93.1	75.8	...	0.86	2.71
కడప	93.4	80.6	...	1.75	1.67
బీసాపూర్	75.2	63.8	0.02	1.95	2.56
తెలంగాణ	80.8	65.4	...	3.86	0.09
కొడై కనార్	62.5	53.7	0.18	4.73	0.20
అదకమండలము	68.0	51.2	0.12	5.05	2.94
కోయంబతూరు	81.5	69.4	0.05	1.10	0.58
యేలూరు	95.0	79.0	...	3.93	1.27
కలము	84.3	71.5	...	5.55	2.10
తిరుమనాపల్లి	97.5	78.4	...	0.61	1.05
తరుకోవై	95.4	75.1	0.40	1.56	0.17
తురుగు	96.4	77.9	...	2.80	1.13
అయినల్వేలి	...	...	...	0	0.65

సి. చెంగల్వరాయ మొదలయారు
వాతావరణ కార్యకర్త.

గుంటూరు గ్రామమునసబులకు విజ్ఞప్తి
ఈ నెల 7 వ తేదీని గవర్నరుగారు మనజిల్లాను సందర్శించెదవననుట మీ కందరకును తెలిసిన విషయమే. మనము ఆసహాయవాదులము కామని తెలియజేయుటకీయే మంచినయము మనము
ప్రభుత్వమువారితో ఉత్సాహముగ తోడ్పడువార మని నచ్చజెప్పవలెను. మనము ఆసహాయవాదులుగ నెంచబడుటచే మన ఉద్యోగపు వారసత్వపు హక్కులు డిస్మిస్సెట్టు మేజిస్ట్రేటు హస్తాంతరము చేయబడినవి. కాన మనము గవర్నరుగారి యెడ విశ్వాసమును జాతును ఆయన గౌరవార్థము, నాడు బీదలకు అన్నదానము జేయవలెను. మనము బహిరంగసభలో ప్రజలయెడ గవర్నరుగారికిల ప్రేమను తెలియజేయవలయును. అనాదినుండి మనము ప్రభుభక్తి పేరితలుమై యున్నవారము. మీరు సంతోషపూర్వముగ మీ విశ్వాసమును జాతుటకు ఏమిచేయవలయునోమీరి మీ తాస్సీలారు నకు తెలియజేసి ఆ సంగతిని గవర్నరుగారికిగూడ తెలియజేయవలెనని బెంగళునుండి పి. వి. కృష్ణయ్య చౌదరిగారు తంతివారవచ్చినది.
సర్ వెస్ట్మిల్లరుగారు పిదను దీసికొనుటచేసి నుబ్బన్న గారు మైసూరు చీఫ్మిస్ట్రేట్ జడ్జిగారినియించుచుండిరి.

పూర్వము పోలీసు డిప్యూటీ ఇన్స్పెక్టరు జనరల్ గారు డిప్యూటీ సబ్ డివిజన్ లోనూలు గారు పిచ్చివాదని లాహోరు డిస్మిస్సెట్టు మేజిస్ట్రేటు తీర్మానించెను. అత్యుపాధి దోనాల్లుగారు హైకోర్టునారికి అప్పీలు జేసికొనెను. డిస్మిస్సెట్టు మేజిస్ట్రేటు ఉత్తరువుతో సంబంధము కలుగజేసికొనుటకు తమకు అధికారము లేదనియు డిస్మిస్సెట్టు జడ్జిగారికి అప్పీలు జేసికొనవలయునని అప్పీలును కొట్టివేసిరి.

నోటీసు
మహారాజరాజేశ్వరి
నంద్యాల డి. ము. కోర్టులో
స్కాలు నెం 125/1922.
వాదులు:- బమ్మ దీనయ్య వర్రెరాజు.
ప్రతివాది:- పాలూరు ఆమ్యయ్య సుమారు 50 యేండ్లు, 50 డిగ్రీలకు మధ్యతేటి వైశ్యకులం. కొత్త పేట గ్రామం, బసగానిపల్లె స్టేటు.
ఈ దావా విచారణకు 24-7-1922 తేదిన వాయిదా కోర్టువారు నిశ్చయించియున్నారు. (195)
ఓ. సుబ్రహ్మణ్యము, ప్రిక్షకు.

నోటీసు
కురుక్షేత్రసంగ్రామము
1922-23 సం. ఇంటర్మీడియేటునకు పరీక్షయ గ్రంథము.
ఇందు బాండ్పులకు రాజ్యాధికారము లేమి నిర్ణయించబడినది. నెల 1-0-0.
శంబుకవధ (నాటకము)
(ఉత్తర రామచరిత్ర)
రామా నాటకముపై నర్తకవృత్తమున వివరము. ముప్పది పుటల పీఠిక. రామాయణ యధికాలము నిర్ణయించబడినది. పెక్కు నూతనాంశములు సమీక్షకముగా దెలుపబడినవి. రామాయణకథ తెలిసినవా రెల్లం జరువదగినది. నెల 0-12-0. వలయువారు: వైతు ప్రెస్, మారినోపేట, తెనాలి. (గుంటూరుజిల్లా) (195)

నోటీసు
తెనాలి డి. ము. కోర్టు పయిర్
S. 661/20 య 21
వాది: త్రిపురకుల్లు సుబ్బారాయుడు.
ప్రతివాది: వాసిపల్లి గుర్వారెడ్డి భార్య వీరమ్మ.
"ఈ నెంబరులో ప్రతివాదిమీద వాది తెనాలి డిస్మిస్సెట్టు ముఁగము కోర్టులో జస్టిస్ పైని వేలం నిమిత్తం వాంటు అమలు జరుపుచున్నాడు. ఇదరు వేలం అమలులో ప్రతివాదికి సేల్ నోటీసు నిమిత్తము 17-7-1922 తేదీకి కోర్టువారు వాయిదా దయచేయించియున్నారు. గతక యిందుగవయము ఆక్షేపణ అన్నయెడల తేదిన సదరు కోర్టునారికి తెలియజేయవలెనని." ఎల్. రామకృష్ణయ్య, వాది తరపు ప్రిక్షకు.

గుజరాతు విద్యాపీఠము

ప్రథమ పట్టప్రదాన మహాసభ

ఆచార్య గిద్దానిగారి ఉపన్యాసము

ఇటీవల జరిగిన గుజరాతు విద్యాపీఠ పట్టప్రదాన మహాసభయందు పట్టభద్రులకు పీఠ మొంగుచు ఎ.టి. గిద్దానిగారి వినయముగా ఉపన్యాసము యీ క్రింద ప్రకటింపబడినది:—

పదునెనిమిదవ శతాబ్దము క్రింద గాంధీ మహాత్ముడు గుజరాతు మహావిద్యాలయపు ప్రారంభకర్తయ్యియు నుండిరి. ఈ విద్యాలయపు మొదటి పట్టభద్రులను ఆశీర్వాదించుటకు మహాత్ముడిని తేలవడట మన యరదృష్టము. మహాత్ముడు కారాగృహమునండి వచ్చునదికి మీరు త్యాగబుద్ధులవారై సేవామరులై యున్న వారు అధికముగ సంకల్పించెదరు.

ఇది యీ విద్యాపీఠపు ప్రథమ పట్టప్రదాన మహాసభ. పట్టభద్రులకు యీ విద్యార్థులు యీ మహావిద్యాలయమునకు పునాదిపెట్టివారు. కలకత్తా కాలేజిను ఉత్తరువులను కొనావహించిన డి.ఎల్. విశ్వేశ్వరములు. ఈవిద్యాలయ ప్రారంభ మహోత్సవ సమయమున మహాత్ము డిట్లు చెప్పియుండెను:—

“ఈ విద్యాపీఠమున ప్రవేశించినవారు కేవలము విద్యార్థులు కాదు. వీరు కొంతవరకు ఉపాధ్యాయులుకూడ నైయున్నారు. ఈవిద్యాలయ పీఠమును స్థాపించినది దీనికి వీరు పునాదిపెట్టివారు. ఈవిద్యార్థులు లేకున్న ఈవిద్యాలయ లేకుండెడిది కాదు. క్రితముగ్గములకు ఉపాధ్యాయులు అన్నను విద్యార్థులతోద్దాము లేకున్న యీ ప్రయత్నము విజయము చెందజాలదు. ఈ ధర్మసంగరము జరుగుచున్నంతకాలము స్వభగములను చక్కగ గ్రహించుకొనుటకు సరమేకమై దీవిద్యార్థుల ననుగ్రహించువారి! ఇట్టి విద్యార్థులు అల్పసంఖ్యాకులు అందెను చాలు యీ ప్రయత్నము అదిర్చుకొనము కాగలదు!”

ఈధర్మ సంగ్రామ మింకను ముగియలేదు. ఇంకను కొంతకాలము జరుగును. కేశాభివృద్ధిని నిరంతరము పాటుపడుటకు పరమేశ్వరు దీవిద్యార్థుల క్రితమొసగుగాలి!

విద్యాపీఠ చరిత్ర

రాజకీయాదోళనము తీవ్రముగ నుండు సమయమున యీ విద్యాపీఠము స్థాపింపబడినది. విద్యావిధానముగురించి ఆలోచించుటకు సామ్యపరిస్థితులు అవసరము. ఇట్టిపనులను ప్రారంభించుటకు ఆకాశి అధికముగ నుండు సమయములు అర్హములు. అయినను ఉద్రేకపూరితమగు సమయములందే జాతీయవిద్యాలయములు స్థాపింపబడుచుండుట విచిత్రము. 1920 సంవత్సరమున దేశ మెట్టిదేశమును దుండెనో మీకు తెలియును. దా. అట్టి ఆకాశి దేశములో ముందెన్నడు వ్యాపించియుండలేదు. పంగరాష్ట్రము విభజింపబడినపుడు జరిగిన ఆందోళనను మునునందును, హోంరూలు ఆందోళన సమయమునందును జాతీయవిద్యాలయములు స్థాపింపబడినవి. జాతీ అభివృద్ధి చెందలేదునని సంకల్పించుకొనినపు డెల్ల, ఇందులకు జాతీయైక్యతను ఓడించు చేయుచున్న యీవిద్యావిధానమే గొప్ప ప్రయత్నముగా నున్నదని మనము గ్రహించుచున్నాము. కావున ఉత్సాహముగ యీ ఉద్యమమునందు విద్యార్థుల తిరుగుబాటుక అంతుగ చేర్చుటకు ఆత్మరక్తముకాదు. పంజాబు కళాశాలా పథానోపాధ్యాయులు భీరులై, అహమదునగరు విద్యార్థులను ఘోరముగ పరిభవించుటలో ప్రభుత్వమువారికి తోడ్పడిరి. ద్వైవిధ్యమునందు ప్రభుత్వసంబంధముండు తెంత దుష్టతను మా మనకు అవధరమునకు వచ్చెను. ప్రభుత్వమువారికి అన్ని వయసులందును సహాయము చేయవలయుటయే యీ ఉద్యమ వందలి ముఖ్యవిషయము. ఇట్టి ఉద్యమమునందు, విద్యార్థులకు ప్రభుత్వమువారికిని ఎట్టి సంబంధము లేకుండునట్లు చేయించుటకు ఒక ముఖ్యమగు అంశము.

ఇట్టి పరిస్థితులలో అహమదుబాదులో సమావేశమైన జుజరాతు రాష్ట్రీయ మహాసభయందు, జాతీయవిద్యాలయము స్థాపించుట అవసరమని, యొక తీర్మాన మామోదించబడినది. ర్యానము క్రియారూపము దాల్చుటకై కృషిసంపుటకు 40 రిది సంఖ్య లాక ఉపసంఘముగ ఏర్పరపబడిరి. కొలదిమాటలో వీరే ఇప్పుడే విద్యాపీఠపు కార్యనిర్వాహకులగు పనియుచున్నాడు.

విద్యాపీఠపు ఆశయములు

రాజకీయపరిస్థితుల ననుసరించి యీవిద్యాపీఠము స్థాపించినది. జాతీయవిద్య అధికముగ వ్యాపింపజేయుటకు వీరి భోగ్యదేశము. కాంగ్రెసు తీర్మానము ననుసరించి విద్యావిషయములందు ప్రభుత్వమువారి కెట్టిసంబంధము ముందకుండ దనుట మొదటి విషయము. ప్రభుత్వమువారి సులభముగా పాఠశాలలను గాడునవలెను. పనిమాత్రము ప్రారంభమైనది. ప్రతిగ్రామమునందును పాఠశాలలను స్థాపించి దేశమందంతటను విద్యను వ్యాపింపజేయుటకు మనకిపుడు కత్తిలేదు. అయినను సంపూర్ణముగ జాతీయనూత్రముల ననుసరించి విద్య కలుపుటకు తగు ఏర్పాటులు చేయబడినవి. నిన్ను జాతీయను చేర్చుకొని పాఠశాలలను మేము ఆదరింపము. ఈనూత్రమును ఆతిగౌరవముతో పాటించుచున్నాము. ఇందువల్లనే ప్రథమమున మేము అహమదుబాదునందలి సిటిహోస్కూలును మహావిద్యాలయమునందు చేర్చుకొనలేదు. ప్రస్తుతము నడియాడునందలి ఉన్నత పాఠశాలవిషయమై చర్చ జరుగుచున్నది. పాఠశాలాధికారులు యీ జాతీయనూత్రమును అంగీకరింపవలెను. లేకున్న వారికి ఈ మహావిద్యాలయమువారికి ఎట్టిసంబంధము నుండజాలదు.

నిన్ను జాత్యుద్ధరణము

నిన్ను జాత్యుద్ధరణమున కీ ప్రయత్నములు మాత్రమే చాలవు. ఇంకను అధికముగ కృషి నలుపవలెను. ఈ ఉద్యమములతో ప్రత్యేక ప్రతిష్ఠాపనలు కొన్ని స్థాపింపబడినవి. ఈ ప్రతిష్ఠాపనములకు గోధ్ర, నడియాడునగరములు కేంద్రస్థానములు. ఇందులకు యాగ్నీ కుగాను ఫాస్ఫే కుగాను ఉత్పాదకములు అగు అనుచరులు పాఠశాలలను ఆశ్రయములను స్థాపించి దీక్షతో పనిచేయుచున్నారు. ప్రచారకులయందు సక్రమ ప్రేమ అధికమగుకొని యీ ప్రయత్నములు ఫలింపవలెను. నిన్ను జాత్యుద్ధరణముపట్ల పట్టభద్రులు కృషిసలిపి తమ కార్యతత్వంతో ఉత్సాహమును ప్రకటించెదరని నమ్ముచున్నాను.

విద్యావిధానము-లోపములు

విద్యావిధానమునందు జాతీయభావభివృద్ధికి తగు అవకాశములు లేకుండుట గొప్పలోపము. విశేషములభావలో విద్య చెప్పుచుండుట, పాఠశాలయందలి ఉన్నతోద్యోగులందరు విదేశీయులై యుండ జాతీయతాభావ మెట్లు వృద్ధిచెందగలదు. ఇట్టిపరిస్థితులలో మన విద్యార్థులు భీరులై, స్వాతంత్ర్యసాధనలై, పరాధీనులై, వైద్యకై, దేశభక్తి కై చెడిపోవుచున్నారు. దేశభావమునందే విద్యకెప్పుడులయనను నూత్రమును యీవిద్యాపీఠమువారు సంపూర్ణముగ అంగీకరించివారు. అంగీకరించే ప్రధానోపాధ్యాయులుగ నుండవలయునను ఏర్పరచుట మనలేవు. ఇచ్చట ఉపాధ్యాయులు దేశసేవారతులైన విజ్ఞానవంతులు. వైద్యకీయులు కాశీపడి వచ్చినవారుకాదు. ప్రభుత్వకళాశాలలో ఒక్క ప్రధానోపాధ్యాయుని జీతము, యీ కళాశాలోపాధ్యాయులలో సగముమండి చాలును. కేవలము ఖర్చులు తగ్గించవలయునను ఉద్యమంతో ఈస్వస్థిజీతము లేపబడలేదు. ఇంజనీరులు, న్యాయమూర్తులు, వైద్యులు తమ ఇచ్చవచ్చినవిధమున కట్టుములు పుచ్చుకొనవచ్చును. అదియంతప్పుడు కాని ఉపాధ్యాయులు తనవిద్యను అమ్ముకొనకూడదు. ఇది యీదేశపుసాంప్రదాయము. విదేశవిధానపు సాంప్రదాయములు మనకంతమాత్రము నచ్చుటలేదు. ఈ విషయములన్నియు పట్టభద్రులు చక్కగ గ్రహించి ప్రతీతాలాకాలాను విద్యాసంఘముల కేర్పరచి, పాఠశాలలను స్థాపించి త్యాగశీలులై దేశభక్తితో కృషిసలిపెదరని నమ్ముచున్నాను. ఈ విద్యాపీఠము ఒక కేంద్రవిద్యాసంఘముగ నుండవలెను. ఈ రాష్ట్రము నందలి అన్ని భాగములలో జాతీయవిద్యవ్యాపించునట్లు చేయు భారము యీ పీఠపు పట్టభద్రులది.

జాతీయతాభావములు వృద్ధి చెందుటకు దేశభావలో విద్య చెప్పుట ముఖ్యము. ఈ విషయమై ఎట్టిభావప్రాచయము లేదు. అందరును యీనూత్రమును అంగీకరించుచున్నారు. దేశభావ వాఙ్మయము వృద్ధిచెందక యుండుటచేతను, కాస్త్ర విషయక గ్రంథములు అధికముగ లేకుండుటచేతను యీనూత్రము నాచరణ యందుండుటకు వీలులేకున్నది. గుజరాతిభాషకు కూడ ఇట్టి ఇబ్బందులున్నను, శిశుుకాలములోనే మార్పులు కలిగి భాష వృద్ధిచెందునను ధైర్యముతో మేము దేశభాషయందు విద్య చెప్పుటయందుని తీర్మానించితిమి. ప్రస్తుతము అన్నితర గతులయందును సంపూర్ణముగ గుజరాతీ యావయోగించుటకు వీలులేకున్నది. వీలు లేనప్పుడు ఇంగ్లీషుభాష ఉపయోగింపబడుచున్నది. అయినను దేశభాషాభివృద్ధికై సంపూర్ణప్రయత్నములు గావించబడుచున్నది. పతనీయగ్రంథములు గుజరాతీ భాషయందు వ్రాయబడుచున్నవి. విద్యార్థులు తమవ్యవహారముల

నన్నిటిని స్వభాషయందే జరుపుకొనుచున్నారు. లెక్కలకొద్దలకూడా దేశభాషయందే వుంచబడుచున్నది.

సామాన్యభాష

విద్య చెప్పుటకు దేశమునందంతటను హిందుస్థానీభాషను సామాన్యభాషగ నుపయోగించుట యొక్కమని పలువురు నూచించియున్నారు. అయినను ఒక విషయము గమనింపవలెను. ఆర్యులకు కేంద్రీకీకరణమును విరోధాభివృద్ధి సామాన్యభాష వుపయోగింపబడుటలేదు. యూరపు ఖండములో ప్రెంచిభాష కన్న భరతఖండమునందు హిందుస్థానీ యొక్కమగ నుపయోగింపబడుచున్నది. అయినను హిందుస్థానీ సామాన్యభాషగ నుపయోగించుటకు వీలులేదు. ఇతరరాష్ట్రములయందు కొన్ని భాషలు సంపూర్ణాభివృద్ధి గాంచియున్నవి. ఆ భాషలను మరింత అభివృద్ధిపరచుట యొక్కము. గృహములందు యేభాష సాధారణముగ వాడుకయందుండునో ఆభాషయందే సామాన్యభాషలకు విద్యగలుపుట లాభకరము. జాతీయం దంతటను విజ్ఞానము వ్యాపించును. అయినను ఎల్లరు హిందుస్థానీ భాష పరిచయము కలిగియుండుట మంచిది. ఇచ్చట హిందుస్థానీ, విద్యార్థులకు నేర్పబడుచున్నది. మహామృదీయులు హిందీ నేర్చుకొనుట వలనను హిందువులు ఉన్న నేర్చుకొనుటలనను హిందీ ఉర్దూ వివాద తీవ్రత కొంతవరకు తగ్గును.

నిరాడంబరత్వము

జాతీయత వృద్ధి కావలెనని ఆదంబర ముండవలెను. పాశ్చాత్యులపాఠశాలలయందునలె గొప్పభవనములు, విలువగల పరికరములు, పటాటోపములు ఉండవలెను. ఇది యొక ముఖ్య విషయము. ఆలంకారములుగ వుపయోగింపబడు చిత్రపటముల యందును, విద్యార్థులు పాడు గీతములయందును, ఉపాధ్యాయులు విద్యార్థులు భరించు వునుపులయందును, భవన నిర్మాణమునందును సామ్యముండవలెను. ఇచ్చట విద్యార్థులు నేలపై కూర్చుండి విద్య నభ్యసించెదరు. చెండు సంవత్సరములు నడచినవి- ఈ యేర్పాటులనను మాకెట్టి యిబ్బందియు కనపడుటలేదు.

రాటము

దేశభక్తిదయములకు అవసరమగు ముఖ్యవిషయములకూడ జాతీయవిద్యావిధానమునందు చేర్చవలెను. ప్రస్తుతము భారతేశమునందు రాటపుసందేశము వివిధ వ్యాపింపవలసియున్నది. ఇందులకు గ్రామపాఠశాలయందు రాటములుండుటయే ముఖ్యమగు సాధనము. రాటపువిలువను తెలియచెప్పుట, దానిని చక్కగ నుపయోగించుటకు నేర్పుచే విద్యార్థులయందు, దేశసేవారతి, దేశభక్తి చక్కగ వృద్ధిచెందును. ఇంతిక్కు ఉత్తమ మగు మార్గము కేలాక్కటిలేదు. ఇదిగాక విద్యకు ఎట్టిలోపము లేక పాఠశాల ఖర్చులను కూడ కొంతవరకు సంపాదించ వీలుండునని అనుభవ పూర్వకముగ చెప్పుచున్నాను. ఇట్లయినచో కులభముగ దేశమునందంతటను విద్య వ్యాపించును.

ఇతర విషయములు

పతనీయ గ్రంథములు నిర్ణయించుటకన్న యీ విషయములు మిగుల ముఖ్యమైనవి. అరవింద ఘోషయోగి చెప్పిన ప్రాచీన ఆశ్రమములందు ఆలంబింపబడిన విద్యావిధాన నూత్రముల దౌర్భాగ్యమునందు నాకు సంపూర్ణమగు విశ్వాసము కలదు. అయినను ప్రస్తుతపరిస్థితులలో యిట్టి ఆశ్రమములను అధికముగ స్థాపించుటకు వీలులేదు. ఈవిషయములందు అనుభవము కలిగినవారుకూడ లేరు. అయినను శక్తికొలది మనము పనిచేయవచ్చును. సంగీతము, చిత్రకళలు, మున్నగునవి చక్కగ ఆదరింపబడుట లేదు. విజ్ఞానాభివృద్ధికి చిత్రకళాభివృద్ధి కూడ అవసరము. సాంఘిక శాస్త్రాభివృద్ధికై పాటుపడవచ్చును. విరోధాభివృద్ధియందలి ఇంగ్లీషుకాని ఇతరభాషల పరిచయము సంపాదించవచ్చును. జాతీయతాభివృద్ధికి ముఖ్యసాధనము అగు దేశభాషలకు ప్రోత్సాహ మియ్యవచ్చును ప్రాచీనవైద్యకాస్త్రములను చెప్పవచ్చును. పరీక్షల వలన కలుగు యిబ్బందులను కొంతవరకు తగ్గించవచ్చును. ప్రస్తుతము కళాశాలలకు గౌరవము లేకున్నది. వైన నూచింపబడినట్లు మనము అన్నివిధముల ప్రయత్నించినచో విద్యాపీఠపు గౌరవము పెంచగలదు. పట్టభద్రులు యీ విషయములను మనము నందుమకొని పాటుపడుట ప్రయోగ్యము.

పదునెనిమిది మాసములుమాత్రమే గడచినవి. అయినను యీ మహావిద్యాలయము చక్కగ అభివృద్ధి చెందినది. చక్కని పుస్తకభాండాగారములు కలవు. ఉపాధ్యాయులకు శిక్షగలపు పాఠశాల యొకటి కలదు 14 ఉన్నతపాఠశాలలు 22 మాధ్యమిక పాఠశాలలు 196 ప్రాథమికపాఠశాలలు యీ మహా విద్యాలయమునకు చేరొచ్చును. మెట్రిక్తేవకా పరీక్షకు 386 మంది అభ్యర్థులు వచ్చియుండిరి. ఇతరపరీక్షలకు 288 మంది అభ్యర్థులు అందెరి.

స్వరాజ్య ఆశ్రమము

స్వరాజ్య ఆశ్రమమునుగురించి కొంత చెప్పవలెను. 1921 సంవత్సరపు ఫిబ్రవరిమాసమున గ్రామములందు ప్రచారమునకుఁబుట్టిన విద్యార్థులు తాత్కాలికముగ తమవిద్యార్థిత్వమును ఆపివేయుటయునని తీర్మానింపబడినది. వీరు తమ మునుపటి ఆశ్రమమునందు నానందమునుండి. వీరు తమ గ్రామములకుఁ బంపబడిరి. గ్రామ తాలూకా సమితులకుఁ జూపించి, స్వరాజ్యనిధికి విరాళముల ప్రోత్సహించి, అచ్చటచ్చట గ్రామపాఠశాలలు, అంత్యజ్ఞశాలలు స్థాపించి, కాటక ప్రదేశములలో వేలకొలది రాటములుంచి, వీరు ప్రకటించిన మగు నేతను చేసిరి. ఆందుచేతగాని తాలూకాయందు అత్యధికముగ పనిచేసిరి. వారిలో కొందరు పట్టభద్రులై నేటిదినము పట్టములను పొందుచున్నారు. తమ శక్తికొలది గుజరాతునందు పాటుబడుటకు వీరుత్సాహులై యున్నారు. వీరందేవనపర్తికి తమ అవకాశములను కలుగజేయుట రాష్ట్రీయనామకలభ్యము. మన యువకులు ఉత్సాహమును, సేవారాని కేంద్రీకరించి సద్వినియోగ మొనర్చుటచే మనము అచిరకాలముననే విజయము పొందగలము.

మనకార్యక్రమము విస్తారమైనది. అందరు తోడ్పడిన కాని యెట్టిపనియు చేయజాలము. ఈ మహావిద్యాలయమునకు ప్రత్యేకభవనము లుండవలెను. ప్రస్తుతము విద్యార్థులు వేరువేరుగ అయిదారుభవనములందున్నారు. ఉన్నత తరగతులకు తగు భవనములు లేవు. కాస్త్రుపరిశోధనకు, మహావిద్యాలయమునకు కావలసిన భవనములకు, గ్రామములందు విద్యను వ్యాపింపజేయుటకు, వాదాప్తు పదిలకరైనను కావలెను. భవన నిర్మాణమునకు ఒక ప్రదేశము కొనుటకై ప్రయత్నించుచున్న సమయమున మహాత్ముడు నిర్బంధింపబడితి. గలభ్యుక్తి కారాగృహమునందు నేను వారిని సందర్శించి యీవిషయమై ప్రస్తావించగ ద్విగుణీకృతత్యాహులై పనిచేయువలయునని వారు చెప్పిరి. వారి ప్రయత్నియ విజయము చెంది దేశమునందంతట జాతీయవిద్య వ్యాపించునట్లు చేయుటకు, గుజరాతీలు ఇతరులు కార్యవీరులవహించవలెను.

సామవేదం అచ్యుతరామయ్య గారు.

(రాజమండ్రి స్టేషనువీధిలో నుండి)

“సీతానగరములో అరెస్టు కాబడిన రివోల్యుటరీ దేశభక్తులలో ప్రసామవేదం అచ్యుతరామయ్యగారు మూలకంబుచే బాధపడుచుండుటచే జామీను నిచ్చియుండిరి. కాని కాజీయినుండి తిరిగి పెద్దాపురం రివోల్యుటరీ దేశభక్తి వారికేను వాయిదా వేసినప్పుడు తిరిగి ఆయన జామీను నియ్యక ప్రస్తుతము పెద్దాపురం సబులైలులో నున్నారు”

అహ్మదాబాదు వార్తలు

జూలై 21 వరకపరిశ్రమల యభివృద్ధికై భవనగరి సంస్థానములో పారిశ్రామికకాళను వెలకొన్నది.

ఇండియాలో ఇండియన్ క్యాండ్ల యువ బిరుదు వహించిన ప్రోవెనెన్సు రామమూర్తిగారు కడపటి సంచారమును సల్పుచున్నారు. ఒక సంవత్సరములోపుగ సంచారమును పూర్తిచేసెదరు. పిదప కరీరవ్యాపారము సంఘముల నేర్పనచెదరు.

నూతన దగ్గర మహమ్మదీయ అనాధశిశువులయము నిమిత్తము నేత మాజీగారు 40 లక్షల రూప్యములను విరాళ మొసగిరి.

చంపుటకు యత్నించుట

బొంబాయి, జూలై 21 వరకేని బొంబాయి నవాబు గారిని ఆయనయ్యతని జంపుటకు ద్రోహులెనగో ప్రయత్నించిరి. బరోడాలో ఇబ్రాహీంకాశిం అనువారని నుండి నవాబుగారును ఆయన మృత్రిము చెరియొక పండ్లంపకు దీసికొనిరి. గంప విప్పి జూచినప్పుడు ఒక కొబ్బరికాయ చిప్ప పదిలముగ మూత వేసిబడి యుండెను. దానిని నవాబుగారియ్యతని జూచెను. దీనిలో వాడిమేకులు పచ్చని గుండతో గలసి యుండెను. అగుండెను పరిశోధించి జూడ అంటుకొని ప్రేలు స్వభావము గలదని తెలిసెను. ఇటులే నవాబుగారు గూడ కనుగొనిరి. దివాను గారు నవాబుగారికి కబురంపిరి. ఇద్దరును గండము తప్పి బయటపడిరి.

మధ్యపరగణాల రైతులచిమెంటు కమిటీవారు నాగపురములో 21 లేదని గూడెదరు. ఈ సంఘమువారికి ప్రజలు ఖర్చు పెట్టు తగ్గించవలయునని నూచింపవచ్చునని ప్రజాభిప్రాయమును గోరుచున్నారు.

గూఢార్థము

అహింస, ప్రేమ

(యంగుంకంబియా)

గాంధీమహాత్ముని నాయకత్వమున మనము భక్తివిశ్వాసములతో నంగీకరించితిమి. ఆతను చేయుచున్న వాని నెల్ల చేసితిమి, వలదనిన వాని నెల్ల నిరాకరించితిమి. చెరసాల ద్వారములు స్వరాజ్యమునకు గొనిపోవునని ఆతడు మనతో చెప్పెను. వేలకొలది స్వయముగ మనఃపూర్వముగ చెలసాలల కేగిరి. త్యాగము విజయవిన్నా మనెను. అనేకులు తమ వృత్తుల మానుకొనిరి. భాగముల త్యజించిరి. తమ జీవనస్వార్థస్వమును స్వయముగ తరలుకొనిరి. వేలకొలదిమంది యువకులు ఆతని యాజ్ఞ కాగానే తమ చదువుల కట్టివెట్టిరి. కాని స్వరాజ్యము మాత్రము పూర్వమువలెనే దూరముగనున్నది. త్యాగము చేసిన వారు ఇంకను చాలరని యందురా? ఒక్కడ సంతృప్తముగ, మనఃపూర్వముగ త్యాగముచేసినను, విజయము గలుగునని మహాత్ముడే చెప్పియుండలేదా? ఇతర తత్వవేత్తల సిద్ధాంతముల వలెనే యీ బాధానుభవసిద్ధాంతము గూడ పనికి మాలిందగ నున్నదా?

ఈ పాపపు ప్రపంచమునందు ప్రేమసిద్ధాంతమునకు చలనమిలేదు. హింసయే జీవనసిద్ధాంతముగ నున్నట్లు కన్పించుచున్నది. విధ్వంసమువలననే మనము జీవింపగలము. కార్యము వలననే మనము పాలింపగలము. భయమువలననే అభివృద్ధి చెందగలము. భయమువలననే నిలువగలము.

ఈ ప్రశ్నలపై వేదాంతపరిశీలనమునకు, గడంగి చదువరులకు తలనొప్పి గలిగింపను కాని మహాత్ముడు ఈచర్చనే యీ విషయములనుగూర్చి వ్రాసిన వానినినే వేదించెదను.

మనము త్యాగము జూపియు, స్వరాజ్యము కేల సంపాదించి పాలింపజేసిమి?

మన మిత్రుడు ఆంధ్రానుగారు తలంచినట్లు, చారిచారాయనంతరము - నిర్వృథమునకు పూర్వము - మహాత్ముడు తెలిసిన భావములు స్పష్టముగను, గట్టిగనునందెను. ఆసయమున నేను చెలసాలలో నుండితి. చెలసాలలో నాగడికి యంగు ఇండియా పత్రికనే రాసినయలేదు. కనుక ఆయన తెలిసిన ఆ గొప్ప భావములు అప్పుడే నాకు అందిన విగావు. బయటకు వచ్చిన తరువాత వాని నన్నిటిని చదివితని వారిరహస్యమును మహాత్మునిను కొంతవరకు (మహావీరవారలకు సంపూర్ణముగ లభింపదు) గ్రహింపగలిగితి. ఆతని బాధానుభవము హెచ్చుకొలదియు, అభిప్రాయ స్పష్టతయు హెచ్చెను. ప్రేమ, కరుణ, లభ్యమూర్తియైనయతని సామ్యానుగ జెయుటగా కట్టితోసిన సంఘచితాధికారమునుగూర్చియే యాచించుచుంటిని. అయినను, ఇంతతయు మన ప్రస్తుతాంశమునకు సంబంధించినదిగాదు. స్వగౌరవములకై నొప్పుచున్న ఆవ్యాసములలో, అపజయ కారణములు కాననగను.

“అహింసజన మన స్వత్వములను సంపాదించ గోరునుంటిమి. కాని అహింస జననెమి? హింసలేకుండుటయే అహింసయా?”

వాస్తవముగ నహింసజన, జీవరాశియెడ సంపూర్ణముగ ప్రేమ గలిగియుండుట. నిశ్చలముగ ప్రేమ. హిందూమత గ్రంథములు, బైబిలు, కొరాను, ప్రేమ వంకనే చూపెట్టుచున్నవి.”

కాంగ్రెసు కిలాఫతు సంఘములకు సంపూర్ణ ప్రేమయే సిద్ధాంతముగ నుండవలె నని గాంధీమహాత్ము డెప్పుడూను అదే విధించి యుండలేదు. కాని వారు దీనిని తాత్కాలికవిధానముగ నవలంబించిరి. రాజనీతికిని సిద్ధాంతమునకును అనుసానమునందెట్టి భేదమునలేదు. కాలపరిమితియందుమాత్రమే భేదముగలదు. కపటమునకును, అపకరమునకును ఇందు ప్రవేశము లేదు.

“నిరాకరణావలంబుల రాజనీయగు నీ అహింసా సిద్ధాంతము ఇటుల (సంపూర్ణప్రేమ) నిలుచుటలేదు. కనుకనే పోరాటము ముగింపుకు రాలేదు. ఆంగ్లేయుల మోక్షార్థిత్వ త్రి యనుకొని యుపయోగములేదు. ప్రేమనునేడి నూచంటు రాయి పెట్టి కటికవృద్ధమునైనను ఆర్పింపగలము. బ్రిటిషు వారుగాని, మరి యెవరుగాని ప్రత్యుత్తర మిచ్చుచున్నా, మన ప్రేమ బలకర మైందికాదని వివేచింపను. అహింస బలవంతుల పాలిటనే యుండవలసినదనువలెను లేదు. విశ్వాసము గల వారి పాలిటమందైనను చాలును. మనమే వాస్తవముగ నహింసానుసాననకుల మగుదుమేని ఆంగ్లేయులకు గాని, తోడి దేశీయులకు సహకారులకుగాని హాని కలిగింపవలెనని మనస్సు నందెను. తలంపగూడదు. కాని మనలో ననేకులము హాని నడచేయించితిమి. కాని దౌర్బల్యమువలననే మన మూరకుంటిమి. దౌర్బల్యమువలన నిట్లూరకుండియు, హాని కలిగింపలేదనియు, ప్రతిజ్ఞను కరసావహించితిమనియు బుద్ధిమాంద్యమున బడి సంతోషించుచుంటిమి.”

“చెలసాలకు వెళ్లినంత మాత్రముననే స్వరాజ్యము ప్రాప్తము గాదు. దౌర్జన్యమునందు విశ్వాసము గలిగినవారిని చెలసాలకు బంపుటచే, స్వరాజ్య సంపాదనమునకు మనమే యడ్డు పడినవార మగుదుము.”

మనము దౌర్జన్యకార్యముల చేయకుండుటయే మనకు నిరాకరణముగను, త్యాగముగను గన్పించుచున్నది. అహింసాను సానమునందు విశ్వాసము గలిగియు అట్లు మిన్నకయుంటిమని యనుకొనవగడు. మనము ముఖ్యముగ నొకరికి హానికలిగింపవలెనని యెంచుదుమే కాని స్వయముగ బాధల నొప్పుకొనవలెనని వలంపము. అపజయమున కిదియే కారణము యంతయును దినమంతయు తిప్పుకొన్నాము. కాని వాని నొక్కదాని నరిగజూచినగాని, విద్యుచ్ఛక్తి యిందు కేనియు ప్రసరింపదు.

మన ప్రయత్నము లిట్లు అసంతృప్తములగు నుండ, ఇంకను సందేహించుట న్యాయముగాదు. బాధలకొప్పు, ఆ బాధానుభవమునందలి గూఢార్థమును ప్రపంచమునకు చాటవలెను. మన కార్యచర్యదే పరిశీలనలముగ నొప్పుగలదు.

సి. రాజగోపాలాచారి

* * *

శాసన సభలు

వాస్తానీగారి హెచ్చరిక

శాసన సభల ప్రవేశించు విషయమై చర్చించుచు వాస్తానీ గారిట్లు వ్రాసిరి: “విజయము చిరకాల పెద్దపటాలమున కే గలంగు నని చెప్పాలియు చెప్పియుండెను. మనము సాగించెడి అహింసాయంత్రముగు యుద్ధమున, సంఖ్యలకంటె ప్రామాఖ్యముగ నుండ దగిన యంతము లనేకములు గలవు. నిరాకరణోద్ద్యమమునందే వైన మార్పులను గావించ వలెనని తోట మిత్రులు కొందరు గలరు. ఏ కార్యక్రమము గాని కార్యక్రమముగ నిలుచునట్టిది గాదు. కాలపరిస్థితుల ననుసరించి సరళిని బొందుచుండును. కాని యుద్ధపు తత్వమున కీ సరళి లేవిధముగ నన్వయింపగలవో యని యాలోచించ దగును. తమ అదర్శపాఠము దగు నాయకుడును, తోడి దేశీయులు వేలకొలది మందియు కాగా గాఢమునందుండ, ఒకమాట బహిష్కరించిన శాసనసభలలో ప్రవేశించిన, జనసామాన్యమున కేమార్పు ఎట్లు రుచించున? మహమ్మదీయు లేమని తలంతురు? కిలాఫతుకు ప్రజలముగ నుండెడి ప్రభుత్వమునకు సహకారమునకుండుట మహమ్మదీయుల కట్టి రాజనీతియే గాక మతాదేశము గూడ యైయున్నది. శాసనసభల ప్రవేశించుట నీచమని మహమ్మదీయు లనేకులు తలంచుచున్నారు. జాతీయవాదులు శాసనసభలను స్వాధీనముచేసి కొన నెంచు చున్నారు. కాని శాసన సభలు వీరిని స్వాధీనము చేసికొనరా?

ఈ సమస్య జాతీయ మానసిక కాస్త్రమునకు సంబంధించినదని నాకు తోచుచున్నది. ప్రజలయొద్దనుండి సహజసిద్ధముగ బయల్పడలని కార్యక్రమ మెట్టిదైనను ప్రయోజనకరముగ నుండజాలదు. గాంధీమహాత్ముని కార్యక్రమమునందొక గొప్ప నుగుణముండెను. అది జాతీయతార్థముకై జనసామాన్యముయొక్క యుత్సాహమును మారగొనెను.

* * *

కద్దరు, అస్పృశ్యత.

మంచినెనుపు నర్కవా, యుపయోగకరముగనుండుట ప్రకృతికాస్త్ర వైచిత్ర్యమే యనవచ్చును. భారతదేశమునకు తగియుండెడికద్దరు, మనకెటుకలేయే అనేక క్లిష్టసమస్యలను పరిష్కరించుచున్నది. అస్పృశ్యుల స్థితి నద్ధరించుటయందు కద్దరు చాలుముఖ్యమగుస్థానము నలంకరించినది. గుజరాతులో కద్దరు ఒక్కగజము ఉత్పత్తియైనను నిమ్మ జాతులలో నొకటంబమునకు సామ్యులాభించినట్లే యగుచున్నది. మధ్యరాష్ట్రములలో గూడ, నిపుణముగ వడుకు వారు, నేయు వారును అందరును (మహారాజులు), నిరాడంబరముగ కాననోల్లంఘనమునకు తయారగుచుండిన ఒడ్డలి తాలూకాయందు ప్రతిగ్రామమునందును కానలినంత ప్రత్తియుండెను. అచ్చటివారే నూలుకడికి ఒట్టులేని కొనుటకు వసతులుండెను. కనుక ప్రతిగ్రామమునకు నేత నేర్పుటకు కనీస మొక్కనేతగా దైనను కావలసియుండెను. ఇందులకే అస్పృశ్యుల కుటుంబము నొక్కదానిని ప్రవేశపెట్టవలసియుండెను. ఆ కుటుంబము వారిని అస్పృశ్యులుగ జూచునెడల కాంగ్రెసుసంఘములు అస్పృశ్యులను బంపుటకు నిరాకరించెను. సివిలు కాననోల్లంఘనము అపబదెను కాని అస్పృశ్యత మాత్ర మద్వక్యమయ్యెను. హిందువులు తమకుంటివారిని మహారాజుని వ్యవహరింతురు. తమకొరకు ఒట్టులేయువారు గూడ అదే గౌరవమునకు అర్హులని త్వరలోనే వాకు తెలిసికొనలరు.

బొంబాయి గర్నూరుగారి భార్య ఇంజనీరుగను మొన్న మ్యాసిడోనియా నాక పెక్కి వెకలెను.

విదేశ వార్తలు

దల్లిన విప్లవకారులు

ముట్టడి ప్రయత్నములు
డివలరా నాయకత్వము వహించుట
పోయకర్లుల మృత్యుములు

జూలై 1:-

పోయకర్లులు భగ్నమనక పడక 50 జేయవలయును, ఆ వెంటనే కప్పివేయవలసిన దల్లినలో ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిరి. అందరినీ దెబ్బలుకొనినను ముప్పదిమందికి యెక్కువగా తగిలెను. అయితే యెవ్వరును చావలేదు. ఇరెన్యులను నైక నాయకుడు యీ పోయకర్లులకు చిన్నపట్టుటలో నుద్దేశము చేసి చుట్టూరమును చంపుటకే యని యొప్పుకొని, మరణ సంఖ్య యింకా వరకే నెనునలకు ఆకాభంగమును దెల్పెను.

ఆయింథముల నన్నింటిని నాశముచేసిపింప యిరెన్యులకులు వంతు లేదుము లేకుండనే లొంగిపోయిరి. రె దుర్రోజుల పోరాటములలో 150 మంది ఖైదీలు గొప్పగొప్పనాయకులతో సహా పట్టుబడిరి. దేశీయపటాళములలో ముగ్గురు చచ్చిరి. 55 మందికి గాయములు తగిలెను.

వార్తాపత్రికల సంఘము

ఇరెన్యుల పోయకర్లుల దుర్గము ముట్టడియై, అందరి ప్రాత దస్తావేజులు గూడ నాశనమయ్యెనని నేటి వార్తాపత్రికల సంఘమును దెబ్బబుచ్చుచి. అయితే కామస్సనభలో చచ్చునగురు చెప్పెను "ప్రాత దస్తావేజులు లేని రాజ్యము, రాజ్యములేని ప్రాత దస్తావేజులకున్న యుక్తము."

నక్కలగుంపు

దల్లిన పోరాటములో ప్రపంచములోని వాటిక ప్రచారకులు పోల్సనగా చచ్చునగురు వారిని నక్కలగుంపు అని నీచముగ కల్పించెను. ప్రావిజులు ప్రభుత్వము, వారిని నునాయాసముగ లొంగదీసెనని ఆయన ఆఖిపాయము.

బ్రిటిషు ఆఫీసరుల హత్య

మాక్రూలులో ఏప్రిల్ 22 వ తేదీని ముగ్గురు బ్రిటిషు ఆఫీసరులు హత్య గావించబడిన మాట నిజమని అల్లురు సంఘమువారు తెలిపిరి. రిపబ్లికన్ నైకులు వారిని చెట్టునండి ప్రేలాదించి ఉరిదీసిరినని తెలియుచున్నది.

పోయకర్లులై దాడిలో 2 వలమంది శ్రీస్తేటు నైకులు పోల్సానిరి. పోయకర్లుల దుర్గమునందును నైకులలో నెవ్వరను చావలేని ప్రకటించబడినది.

దల్లినలో విప్లవకారులు లేకుండజేయుట.

శ్రీస్తేటు నైకులు యిప్పుడు దల్లినలో విప్లవకారులు లేకుండజేయుటగుర్చి పనిజేయుచున్నారు. పట్టుబడిన విప్లవ నాయకులు యిరి భవనములలో నుండిన యిరెన్యులను గొనిపోవలసిందిగ కొరిటుల జరిగివేడి తెలుపుచున్నది. ముగ్గురు నైకులను కావలసిందిన విప్లవకారులు లొంగిపోవుటకు ఒప్పుకొనిరి. కాని యిరెన్యుల నైకులు సాక్విలువీధిలోని పోయకర్లుతో సహభవముల న్నందించి ఆక్రమించుకొనిరి.

ఈరోజు జరుగగలసిన ప్రావిజులు పార్లమెంటు సమావేశము జూలై 17 వ తేదీకి ముప్పుబడినది.

దల్లిన కావల శ్రీస్తేటు నైకులు దానిలలోను ద్రొంగుదానిలను యిరెన్యులను నణచివేసి విజయమందిరి.

దల్లినలో, మరణించినవారి అసంపూర్ణవేదికము ప్రకాశము 12 గురు చచ్చిరి. మార్గంకు గాయములు తగిలెను. ఉదయమున 50 మంది యిరెన్యులను నైకులు పోయకర్లులకు దగిలెరి.

డిఫెన్సు మంత్రిగారు దేశీయనైకులు ప్రభుత్వమునకు లోమంది ఖైదీసాహసముల కాపిండులకై పొగడుచు 'మీ సహాయముతో ప్రహరణమునకై, యుద్ధము విజయము నందును' అని ప్రకటించిరి.

విశు పార్లమెంటు జూలై 15 వ తేదీనకు వాపివేయబడినటుల గెజిటులో ప్రకటించబడినది.

డివలరా అధికారము

ఇరెన్యులనైకులు సాక్విలువీధిలో నొకవెద్దగోటను స్థాపించిరి. అచట వారు నాలుగు వసతిగృహముల చదరమున గ్రహము నుండరవసతిగృహముతో గూడ కొటకల బలవరచి, తక్కువను భవనములకు ముందు 200 గజముల స్థలము గలదు.

నూటకొక వచ్చునగురు వెలగొట్టుచిరి. వారి సామాను ప్రావలు మూడుట కువదలగొంపబడినది.

డివలరా నాయకత్వము వహించుచున్నటుల తెలియుచున్నది. రాత్రిమంతము భవనములకింద సురంగములు చేయు ధ్వని వినుటకుచుండెను.

ప్రక్కపీధిని మూసి ఆక్రమించుచున్న యిరెన్యులలు టాల్పులువీధిలోని జాతీయసాయుధకటమునై తుపాకీలను ప్రేల్చిరి. పినవ కటముదగ్గర నొక గుండు ప్రేలెను.

ఈ దోపిడిగాండ్రను చూచినవెంటనే కాల్చివేయవలెనని సిద్ధిందియొక్క దేశీయనాయకుడు ఉత్తరువు జేసెను.

ఇరెన్యులరులు లిస్తావెలు పొయిన్న, సి. డ్యేరీస్, అబీ క్లిల న్యూగానిల వల్ల బ్రాడ్వర్డు జాతీయపట్టణముల నెదుర్కొనుచున్నారని ప్రావిజులు ప్రభుత్వము ప్రకటించుచున్నది క్రిందటిరాత్రి బెల్గాస్టూలో వర్తకము బాగుగ జరుగుచోట బాంబులు ప్రేలియూడుచోట్ల అగ్ని దాహ మాయెను.

విప్లవకారులు

విప్లవనాయకుడగు లయాం లిన్సిగారు తాను రిపబ్లికన్లకు పట్టుబడిన విర్రాండునై సంపూర్ణాధికారము సంపాదించుట కొరకు పనిజేయుచున్నారని తన కార్యవిధానమును మాటలాడెనొక ఉత్తరువును ప్రకటించెను.

విప్లవకారుల ముట్టడి

దల్లినలో మొత్తముమీద 40 మంది చనిపోయినయను, 180 మంది సోల్లర్లు, రిపబ్లికన్లతో సహా యుద్ధప్రాంతము నుండియు గాయముల తిరిగియు వెలుపబడినది. ముగ్గురు 500 దియిరెన్యులరులు, దల్లినలోని యిరెన్యులరు నైని కలలో మూడవ వంతు పట్టుబడిరిని ప్రకటించబడినది. రాష్ట్రములనుండి నైకులు క్రొత్తగ తెప్పించబడుచున్నారని గూడ తెలుపబడినది.

ఇరెన్యులరులు, సాయుధకటములతో పీథులను ముట్టడించి పట్టణభగ్నమున ముప్పులికిపైలు ప్రదేశమును నిర్జనము జేసిరి. దినమంతయు కొంతమగ నుండెను. దల్లినకు తెలిగ్రాపు, తెలిఫోను, సంబంధము లే పోవుటవలన యితర రాష్ట్రములనుండి వార్తలు పరియోచి వచ్చుటలేదు.

విప్లవకారులతో రాయబారములు.

జూలై 2:-దల్లినలో యిరెన్యులరు దుర్గమునై నెదుర్కొనుట కార్యరూపము చాల్చలేదు. సాత్తంతయు నాశము గాకుండ కొంతమగ మంచిమాటలతో యిరెన్యులరును విడిచి తెల్లిపోవుటలు జేయుటకు దల్లిన మేయరు ప్రభువును, ఆర్చి బిషపు వైరనును జేయు ప్రయత్నములవలన యింత ఆలస్యమాయెనని యనుకొనుచున్నారు.

ఇంతలో కాలిన్సుగారు ఒకరితో సంభాషించుచు ప్రజాధికారము స్థాపిత మగువరకును కొంతింజనని తెప్పించుట తెలియుచున్నది.

క్రిందటిరాత్రి మరికొందలు యిరెన్యులరులు పట్టుబడినటుల తెలియుచున్నది.

మోటారు బండిని యిరెన్యులరు లేదుగొట్టుటవలన ముగ్గురు బ్రిటిషు సిపాయిలలో నొకరు చనిపోయిరి. మిగిలిన యిద్దరును అపాయనీధిలో నున్నారు.

రాష్ట్రములలో పోరాటము

రాష్ట్రములను జూచినచో ద్రోణిదాలో యెక్కువగా పోరాటము జరుగుచున్నది. అచట విప్లవకారులు మిల్ మాంటు బారక్సును, దామిశేవను పట్టణమును ముట్టడించిరి. గొప్పగొప్ప శ్రీస్తేటునైకులు కాక్సిల్లో యించిదీర్చిపము నాక్రమించి ఇరెన్యులరులకు ఆస్థము లేకుండ జేయదలంచుచున్నారు. అవ్వీషములో చాలమంది లాయలిస్టులు ఖైదీలుగ నున్నారు.

శ్రీస్తేటు నైకులు లిస్తావెలు జేకము, కెకర్, విష్ణు లిమె రికులో నున్నవారు, విప్లవకారులను జేరిరి రిపబ్లికన్లను లనుచున్నారు.

రాకపోకలు తెగగొట్టుట

ఇరెన్యులరులు ద్రోణిదాకు దక్షిణముననున్న రెయిల్వేవంతెన తెగగొట్టి దల్లినకును బెల్గాస్టూను రాకపోకలు లేకుండ జేసిరి.

దల్లిన నుండి కామ్రుకును కిల్కెనీనుండి వాటర్ ఫర్డుకును మధ్య పదిపది మైళ్లకు రైలుకట్ట తెగగొట్టినటుల దెలుపబడినది.

ఇరెన్యులరులముట్టడి

శ్రీస్తేటు నైకులు స్థాపితమ లండను డెరీమధ్య రైల్వే స్టేషనుల వద్దకు వాకార్డు మోటారులలో వచ్చి రైల్వే నా-

సామానులను ముట్టడించుచున్న యిరెన్యులరులను పట్టుకొనిరి. ఇప్పుడు రైల్వేలను యిబ్బంది లేకుండ నున్నదనియు, సులభ రవాణా యధాప్రకారము జరుపవచ్చుననియు కర్తవ్యత వెలుపబడినది.

ఇరెన్యులరులు చాలమంది లండను డెరీవైపుకు పోయిరి. జేకము నైకులు దానిగలు యిరెన్యులరుల హేడ్ క్వార్టర్లకు ఫిన్నరు క్యాంపు రెండు గంటల యుద్ధమైన పిదప పట్టుకొనిరి. అచట యిద్దరు విప్లవకారులు చచ్చిరి. 50 మంది ఖైదీలుగ పట్టుబడిరి.

ఈన్సు దానిగలులోని ఇరెన్యులరులు, పట్టుబడుతుంటే ప్రయత్నముల జేయుటకు యించి దీర్చిపమునకు వెళ్లిరి. ఇరెన్యులరులు లిస్తావెలు. ద్రోగిదా రెయిల్వేస్టేషనుల నాక్రమించిరి.

భవనముల నాశము, వంతెనల దెగగొట్టుట, పోరాటములు దేశమంతటను విసవచ్చుచున్నవి. దేశీయనైకులు చాలమందిని పట్టుకొనిరి.

400 ఖైదీలు

దల్లినలోని యుద్ధములో విప్లవకారుల దుర్గములు పట్టుకొనబడినవి. 400 మంది ఖైదీలు పట్టుబడిరి. దల్లినలో డివలరా దుర్గముమాత్రము యింకను పట్టుబడలేదు.

మొన్న ఆదివాసునాడు కెడ్డవర్డు, మనుష్యులు లేక పోవుట పీథులలో ట్రాములుబండ్లు వీనివలన, ఆరోగ్యవ్యవస్థలు చాలదుఃఖవరముగ నుండెను.

ఎక్కడబట్టినను సాయుధకటములనుండి తుపాకులు ప్రేల్చబడుచుండెను.

లార్డు మేయరు, కార్మిలులైరెక్ ప్రయత్నములు అపజయమందుటచే సాక్విలువీధిలోని యిరెన్యులరులపై యెక్కువ మందెనను దాడివెడలవచ్చును.

ఈలోపల బలవరపడిన ప్రదేశముకై, డివలరా, కాథలు బ్రాగా, ఓరియర్డులేనను గారలన్న చోటుకై మగ ఫిరంగులు కాల్చబడుచున్నవి. అచట 500 మంది విప్లవకారులున్నారు.

కార్పొరేషను వక్రమార్పులముట్టడి.

జూలై 1 వ తేదీని శ్రీస్తేటు నైకులు కార్పొరేషను కర్పొరేషను నైకులతోగూడ పట్టుకొనిరి.

ఇరెన్యులరు పల్లెటూళ్లలోని ప్రజలను నైకులలో జేర్చుచున్నారనియు తెలియుచున్నది.

సన్నజరిగిన దల్లినయుద్ధములో దేశీయనైకులు విప్లవకారుల దుర్గముల లోకముల పట్టుకొనిరి. 400 మంది యిరెన్యులరుల ఖైదీలు పట్టుబడిరి. విప్లవకారులు వారియెనిది. స్థానుల నుండి వెడలగొట్టుబడిరి. మొర్రానహోటెలు పట్టుబడుట ముఖ్యాంశము. అచట 30 మంది యిరెన్యులరులు ఖైదీలు చిక్కిరి. ఆహోటెలునై మూడు 8 పానుల గుండ్లు వేయగా లోపలనున్న వారు యెదుటి పోరాటంలోనికి వెళ్లి తెల్ల తెండా ప్రేలాదించి లొంగిపోయిరి.

చాలమంది చావలేదు. సాక్విలువీధిలో దేశీయనైకులు చాలనేవుండి యిరెన్యులరులను పట్టుకొనిరి. ఆహోరాలములో సాయుధకటము లేకుంపవనిజేసెను. మరఫిరంగు లేకుంపగ గలవు.

దల్లినవార్తలు కొన్ని విరధముగ నున్నవి. తెల్లకండా యెత్తి విప్లవకారులు లొబడలేదనియు పట్టణభగ్నమున 700 గజముల స్థలమును ఆక్రమించి సాక్విలువీధి, మారర్ బరోవీధి పార్కులనైక్యులలో నున్నారని తెలియుచున్నది.

రాష్ట్రములస్థితి

శ్రీస్తేటునైకులు విప్లవకారులను పట్టుకొన ప్రయత్నించుచుండ కార్కు, లిమెరిక్ కాంటిలనీధి ఆందోళన భవనముగ నున్నది. రిపబ్లికన్లు కార్కు, ఫెర్రాయి, మాలో, మరీకొన్ని ప్రదేశములలో మాత్రము పనిజేయుచు ముట్టడిప్రయత్నముల జేయుచున్నారని తెలియుచున్నది.

వార్తాపత్రిక లన్నియు సెన్సార్వరదృతికి ద నుంచబడినవి.

గొప్పత్యాగము:- లాహోరులో వందేమాతరం పత్రికా సంపాదకులై ప్రస్తుతము శ్రీకృష్ణజన్మస్థానమున నున్న పండిత కవిచంద్రగారు తమ వేతనమువలన సంపాదించిన ద్రవ్యముంతయు తిలకు స్వ్యాజ్యానికి కమర్చించిరి. వీరి త్యాగ మంతయుం పరచినందు (కాగె 75)

మలబారు సెంట్రల్ రిలీఫ్ కమిటీ

కాలికట్టు, జూన్ 30:—మలబారు సహాయాధి సంఘము గారు కార్యనిర్వాహక సభవారు, వర్ణము గారి యధ్యక్షుల కింద సమావేశమై తాము జేసిన సహాయమును గూర్చి సంక్షిప్తముగ వర్ణించిరి. కాలికట్టు తాలూకా కంఠకును (రెవెన్యూ) తాలూకాలో 3/4 వంతులు ప్రజలను సహాయము చేయవలెను. 5 వేల కుటుంబములకు సహాయ మొనర్పబడినది. ఈ కుటుంబములలో 20 వేల మంది గలరు. కాక ధాన్యమును విక్రయించు దుకాణములను నెలకొల్పిరి. 5000 రూప్యముల విలువగలవిద్యుమును గొని నిలువజేసిరి. ఈ విద్యుముల నుండి తక్కిన ప్రదేశములకు సహాయము బంపబడును. ఈ దుకాణములను ప్రభుత్వమువారు నియమించిన ఉద్యోగిలచే ననుసరించే స్థాపించిరి. అసాధులకు వితంతువులు దిక్కుపూరిన వారలు మంచి సహాయమును బొందుచున్నారు. వానాటికి తలదండలు లేనివారి సంఖ్య పెరిగిపోవుచున్నది. వీరికి సహాయ సంఘమువారి బలలోనే తిండి పెట్టబడుచున్నది. గిలయారు కా జూనికి సహాయ సంఘమువారు వేయిరూప్యములను బంపించిరి. దీనితో తిండి లేక మానుచున్న వారలకు వడ్రము పనిని పురమాయించి వేతనము నీయవలెను. గతినేని వానికి సహాయము చేయుటకు వరల ఆలోచించుచున్నారు. పనిలేక తిరుగుచున్న వారలకు సహాయమును బొందుచున్న వారలకును పాడుగా నుండ నడుపాములను జేసెదరు. పనిజేసేవారు లేమింజేసి పనిని లేకుం జేయు విధానమును ప్రవేశ పెట్ట కష్టముగ నున్నది. అన్ని పనులు సరిగా జరుగుచున్న వారేవారికి కనుగొనుటకు చునుభ్యులు గూడ లేరు. వర్షములు ప్రారంభించుటచే ఒక ఊరినుండి ఇంకొక ఊరికి విద్యుమును ధాన్యమును బంపుటకు చిక్కుగ నుండును. అందుచే ఒక స్థలమును నిర్ణయించి సహాయమును గోరువారందరును నెలకొకసారి ఆప్రదేశమునకు బోయి విద్యుమును, మరితర సహాయమును బొందవలయునని నిశ్చయించబడినది. ఇక ముందు పాపము ప్రజలకు ఎక్కువ సహాయము కావలసియుండును. ఈతెగ, ఆతెగ అను విధేదము లేక సహాయమును జేయుచున్నారు.

మేండ్లక్రింద 1/2 పెన్నినాణెము మ్రొంగుట
ఒక లండను బాలిక-ఆరోగ్య రహస్యము
ఒక 18 రోడ్లల్ల, లిల్లి, ఆపా ముట్టి రోజున మాంసపు ముక్క మ్రొంగెననియు, అప్పటినుండి యేమియును నీళ్లుగాని మ్రొంగుటకు వీలగుటలేదని చెప్పి తెలిపారని సెంటు బాంస్సు ఆసుపత్రికి దీసుకొని వెళ్లెను.
డాక్టరు జాక్ మారిసు ఒక పండువును గొంతులోనికి దింపగా నెదియో అడ్డుముట్టుల పొట్టకు 2 1/2 అంగుళములైగా గానించెను. పిదప డాక్టరు ప్రయత్నముజేసి తియగా కొక 1/2 పెన్నినాణెము కాగితపుంత పల్పవై బైటికి వచ్చెను.
విచారింపగా అట్టి మూడు నాలుగేళ్ల వయస్సున్న డెప్పుకో 1/2 పెన్నినాణెము మ్రొంగెననియు అప్పటినుండియు మ్రొంగుటకు కష్టముగ నుండెననియు తెలిసెను.
డాక్టరు యెడ్వర్డు ఆఫెన్సీ ముగారు అది రాగినాణెముగుటచే పిల్లచాకుండ్ బ్రతికెనని చెప్పెను. రాగి పురుగులను చంపును. అది రాగియే కాకున్నచో పిల్ల చనిపోయెడిది.
ఇప్పుడు అట్టి అన్నము బాగానయించుచు తినుచున్నది

పట్టపగలు బందిపోటు
కలకత్తాలో జూన్ 30 తేదీన పట్టపగలు అతిసాహసముగ మోటారుబండిలో వచ్చి గుట్టపుబడిలో చొరబడి దొంగతనమును గావించిరి. ఒక మార్వార్ బ్రాహ్మణుడు 4200 రూప్యములను నోట్లు రూపకముగ తనకుజమానునకు గొంపోవుచుండెను. బండి విక్టోరియ మెమోరియలు దగ్గరవచ్చేసరికి దొంగలును జూచుటకు బండిలోనుండి మార్వార్డి బ్రాహ్మణుడు, ఆతనియజమాని మోటారు బండి నడపువారును దిగిరి. వెనుకనుండి ఒక మహమ్మదీయుడు వచ్చి ఒక దెబ్బను మార్వార్డి గొట్టి ఆతను నేలగులెను. తక్కిన ముగ్గురు మనుష్యులు మార్వార్డి దగ్గరనున్న నోట్లను బట్టుకొని పారిపోవుటకు ప్రయత్నించిరి. మార్వార్డి శేకులేనెను. మెమోరియల్ దగ్గర కావల గాయుచున్న బండ్లోకు మహమ్మదీయునిబట్టుకొని 2900 రూప్యములను రాబట్టెను. తక్కిన ముగ్గురు మోటారు బండిలో పారిపోయిరి. కొంత సేపటికి పోలీసు వారు అనుమానము మీద ఇంకొక ఇద్దరు మహమ్మదీయులను బట్టుకొనిరి.

స్కూలు ఫైనలు బోర్డు

1922 సంవత్సరం జూలై 15 వ తేదీ మొదలు మూడు సంవత్సరముల కాలము వెకండరి స్కూలు వివిధసృష్టికట్టు నిచ్చుటకు యీ క్రింద పేర్కొనబడిన వారిని ప్రభుత్వమువారు బోర్డుభ్యులు నియమించిరి.
అధికారులు
(1) ఆర్. జి. గ్రీవు, టీచర్స్ కాలేజి (2) కె. వి. రావు స్వామి ఆశ్రమగారు, ఇంజనీయరింగు కళాశాల (3) ఖాన్ సా హెబు ఆబ్దుల్ రహీంసాహెబు బహదరు, పబ్లిక్ ఇన్స్ట్రక్షన్ అడివనలు డిప్యూటీ డైరెక్టరు (4) పి. యస్. ప్రెస్నూ, గంజాం విశాఖపట్నంజిల్లా స్కూలుల ఇన్స్పెక్టరు. (5) జి. ఎ. యేట్సు దక్షిణ కనడ, కూర్నూ, తెలంగాణ స్కూలుల ఇన్స్పెక్టరు.
అధికారులు
(6) ఎ. పి. నుబ్రహ్మణ్యఆచార్యుడు హిందూ హైస్కూలు (ప్రధానోపాధ్యాయుడు తిరువల్లికల్లె) (7) యస్. క. దేవభామజితచినాపల్లి (8) యం. సి. రాజగోపాలాచార్యుడు శ్రీ రంగం (9) జి. వందన, బింగోలు. (10) రెవరెండు జాక్ మిల్లరు పనుచురు.
బోర్డుసభలకు వచ్చిన అధికార సభ్యుల కొక్కరికి సభ కొకటింటికి 30 రూప్యముల చొప్పున ఛార్జి ఇవ్వబడును (ప్రచురణసంఘము).

బొంబాయి మెడికలు ఆర్టు
రీవ్ నెక్ వను ప్రకారము జె.ఎల్. సి. ఉడ్ గారిపై తనకు అర్హతలేని కొన్ని పట్టుములను బొందితిని తెలియజేసినందులకు నెండు మోపబడినది. వైద్యమును జేసికొనుటకు ఉత్తరవు నీయవలెనని బొంబాయి మెడికలు కన్ఫరెన్సు రిజల్యూషను గోరెను. వానిమీదట యునైటెడ్ కింగ్డమ్మెడికల్ రిజల్యూషన్ ఎంతవరకైనను ఉడ్ గారి పేరు కనుపించలేదు. లండన్ మెడికల్ కన్ఫరెన్సు వారుగూడ ముద్దాయికి ఏదీలేనది మెడికల్ డిగ్రీలు లేని రిజల్యూషనుకు తెలియజేసిరి. తాను శరద్ నడనుగానని జెప్పుచు తాను మెసపోటేమియను పోవుటకు భార్యను తనపట్టుములను 4 నెలలనుండి తెప్పించుటకు ఎంతయో ప్రయత్నించితినయి అప్పటినుండియు రిజల్యూషన్ ఏమైనది తెలియలేదని. తనపేరు రిజల్యూషన్ ఎందుకు లేదో ఊహించలేకనెను. ఎడింబరోబోయి ఈవిషయమై పోరాటము సర్పదననిరి. ఈ లోపు గ వైద్యమును పరిశ్రమ జేయవలెను. ఈ విషయమును విచారించుటకు వాయిదా గోరమని ముద్దాయి వ్యాజవానికి మేజిస్ట్రేటు నూచించుచు కొన్నిచిక్కులచే వ్యాజవాదట్టుచే నుటకు వీలులేదని ముద్దాయికి 201 రూప్యములను జరిమానాను విధించెను.

క్వీన్స్లాండు అరటితోట
సిడ్నీ, జూలై 1:—వైదేశములో వర్షసాయశాఖ కార్యదర్శి ఏ.వె.ఆర్.బి. ధావాయుడు ఉత్తరేఖన పరీక్షించు దుత్తీరులే నటుల భృగవత్రములేదే అరటి తోటలలో పనిచేయునూడదని ఉత్తరవులను. ఒకవేళ అట్టిపరీక్ష అనవసరమని అధికారులు నిర్ణయించిన పని జేయవచ్చు. క్రమప్రకారము క్వీన్స్లాండులో కాపుర మేస్సరుమన్న భారతజాతి బ్రిటిషు పౌరులకు వైనిబంధనము ప్రకల్పించేను నూడదని ఇండియా కార్యదర్శి గారికి ఇండియాగవర్నమెంటు వారు తెలియ జేసిరి. అన్వేషియా నూడ యూరపీయను తెలివదండలపుట్టిన వారికి నూడ జేయవలెననిరి. ఈ విషయమును గూర్చి క్వీన్స్లాండుప్రభుత్వమువారితో శ్రీరామకృష్ణ గారు మాట్లాడుటకు ఏర్పాటుజరిగెను. వైదేశము అరటి తోట వచ్చినకాలమున ఆదేశమందు క్రమప్రకారము కాపురమున్న భారతీయులు ఏమాత్రావైనను బ్రిటిషుపౌరులకుచో ఉత్తరేఖనపరీక్షయందు తీర్పుడు కావలసిన అనవసరమేదని ఆప్రభుత్వమువారు అంగీకరించినది కృష్ణ గారు తెలియజేసిరి. సాధు అన్వేషియాలో ఆసియావాసులు భూములను గడించుటకు ప్రోత్సాహము లేదు. ఆ నిష్పాదమును తొలగించుటకు ఆప్రభుత్వమువారు నిశ్చయించినది తెలియచున్నది.
సాధు అన్వేషియాలో ఆసియావాసులకున్న అపారకర్యమిదియొకటి. అదిగూడ ఈ తీర్మానముచే తొలగిపోవును.

బెరలిలో కనిపేటపై తుపాకి కాల్పులు
26 వ తేదీ సాయంత్రము ఎవరో యొకకన్వేయై తుపాకినికాల్పిరి. కనిపేటకు పనితరములకు గాయములు తగులలేదు. 22 తేదీన గుండ్లు తగిలినవారిలో కొకడు చనిపోయెను. ప్రచురణపట్ట సానుభూతిని చూపుటకు కళముతో కృతానున కేగిరి.

ప్రకటన

చందాదారులు మా ఆఫీసుకు ఉత్తరములు గాని మనితరములు గాని పంపునపుడు తమ చందా నెంబరును ఉదాహరించు చుండినయెడల ప్రత్యుత్తరము నిచ్చుటకు సులభముగా నుండును కనుక నికనుండి అట్లు తప్పక గావింపవలెనని కోరుచున్నాము. ఆంధ్ర పత్రిక వ్యవస్థాపకుడు.

వెల సులభము. ఫల మధికము.
ఏలూరులో గొప్ప మేడ లాటరీ
మాటూరి బ్రహ్మన్న గారి
కుమార్తె సర్వేశం తాలూకు మేడ.
రూ 16,500 లకు లాటరీ
చీటి 1-కి రూ 5 ల చొ॥ 3,300 చీట్లు
ఆద్యులారా!

కృష్ణాజిల్లా, ఏలూరు పెద్దబజారులోని మ్యూనిసిపల్ సెం 148 రు కలిగియున్న రెండవముఖం గలిగిన నాలుక మేడను అద్దాల బీరువాల ఫిట్టింగును, ఫలము సహా లాటరీ మూలముగా విక్రయించుచున్నాను. 1922 వ సంవత్సరము ఫిబ్రవరి 10 వ తేదీనుంచి చీట్లు విక్రయించుచున్నాను. చీట్లు పూర్తియగుచున్నవి. లాటరీ చీట్లు యావత్తు పూర్తియైన వెంటనే లాటరీ కలిపే తేదీ పత్రికలలో ప్రచురపరి యేలూరుపట్టణములో ఘరానా మనుష్యుల యెదుట లాటరీచేయబడును. ఎనుక ప్రతివారును వారి వారి యద్వైతముల నిర్ణయించుకొనుట కిది చుంచితరణము. త్వరపడుడు. తరుణము మించిపోయిన తరువాత పశ్చాత్తాపపడిన లాభములేదు. లాటరీ చీటి ఒకటికి రూ 5 ల మాత్రమే. ఇంకా పూర్వమున విశిష్టము, వివరములను కోరువారు మా యేజంట్లకల్లగాని నేరుగా నాకు వ్రాసిగాని లేకుంజుకోవలయును. ఈ చీట్లవల్ల వనూలు అయ్యో సామ్యు కృష్ణాజిల్లా యేలూరు సెంట్రల్ కో ఆపరేటివు బ్యాంకిలో నుంచబడును.

2. ప్రతిగామమునందును మంచి యేజంట్లు కావలయును. మంచి కమీషను ఇవ్వబడును. వివరములు కోరువారు యీక్రింద సంతకముచేసినవారికి (వ్రాసిగాని, స్వయముగా వచ్చిగాని) తెలుసుకొనవచ్చును.

ఏలూరు } మాటూరి సర్వేశం,
కృష్ణాజిల్లా. }
1-7-1922 } మేడ వాక్కుగావడు.

వేదం కంపెని, మద్రాసు.
మహాత్త గాంధీ గ్రంథములు
గా. హరినర్సోత్తమరాయ కృతులు.
మూర్ఖ రాజు:—(టాల్పుటాయికథ నీతికినవ్వను తావలము) 0-4-0
నీతిధర్మము:—(మహాత్ముని జీవితరహస్య మింగుగలదు) 0-4-0
ప్రభుత్వము:—(తేట తెలుగులో రాచరికపు వర్ణన) 0-8-0
శ్రీరామచరిత్ర:—(పోతన రామాయణ మునకు హృద్యమగు వ్యాఖ్య) 0-8-0
ఆలలాసచ్చరిత్ర:—(సుప్రసిద్ధము ఆచ్చమాంబ ప్రణీతము 11 భాగము) 1-4-0
Neglected Emperor Poet 0-8-0
వేదం కంపెని, మద్రాసు.

దంతచూడుము
వెల డబ్బీ 1-కి 0-2-0
ఈ భంజనార్థముతో పండుతోముటవలన చిగుళ్లనుండి రక్తము స్రవించుచుండును. నోట దుర్బంధములేక యుండును. అప్పుతాంజనము దీపో, బొంబాయి- మద్రాసు.

